

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Vzestup populistických stran v období evropské migrační krize

Vypracoval: Patrik Chramosta

Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma „Vzestup populistických stran v období evropské migrační krize“ jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 9. 7. 2021

.....

Patrik Chramosta

Anotace

Ve své bakalářské práci se autor zaměří na problematiku populismu a bude analyzovat, jaký vliv na růst populismu v Evropě měla migrační krize v roce 2015. V první části bude definován samotný pojem populismus, bude popsán rozsah tohoto fenoménu z hlediska úspěchu relevantních politických stran v evropském měřítku. Stručně bude popsán historický vývoj, základní rysy a specifika populistické rétoriky. Druhá část práce bude věnována migrační krizi. V této části budou aplikovány poznatky z části první a autor se zde pokusí vysvětlit, jakých nástrojů využily populistické strany k tomu, aby se dostaly v období migrační krize k moci, nebo zvýšily své volební zisky. Vztah populistických stran k tématu migrace a role, jakou toto téma hrálo v úspěšné mobilizaci voličů bude ukázáno na konkrétních příkladech politických stran v zemích EU, kde populisté uspěli.

Klíčová slova

populismus, Evropská unie, migrační krize, Svoboda a přímá demokracie, Alternativa pro Německo, Národní sdružení

Abstract

In the bachelors' paper, the author will focus on the issue of populism and analyze the impacts of the migration crisis in 2015 on the rise of populism in Europe. In the first part of the thesis, the author will define the concept of populism and describe the extent of such phenomenon based on the success of the relevant political parties in Europe. The author will briefly describe the historical development, core features, and specifics of populist rhetoric. The second part of the thesis will be dedicated to the migration crisis. In this part, the author will apply the findings from the first part and attempt to explain the means the political parties used to come to power during the migration crisis and increase their political profits. The relationship of populist parties to the topic of migration and the role, which this topic played in the successful mobilization of voters, will be demonstrated on the specific examples of political parties in EU countries, where the populists have succeeded.

Keywords

populism, European Union, migrant crisis, Svoboda a přímá demokracie, Alternative für Deutschland, National Rally

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Metodika práce.....	9
3	Populismus.....	11
3.1	Definice populismu.....	11
3.2	Význam pojmů lid, elity a vůdce.....	12
3.2.1	Autentický lid	12
3.2.2	Zkorumpované elity	15
3.2.3	Populistický vůdce.....	17
3.3	Populistická témata.....	18
3.4	Vztah populistů k médiím	19
3.4.1	Kritika masmédií.....	19
3.4.2	Využívání sociálních sítí	20
3.5	Levicový a pravicový populismus	23
3.5.1	Levicový populismus	24
3.5.2	Pravicový populismus	25
3.6	Populistické vládnutí	27
3.6.1	Uzurpace státního aparátu	27
3.6.2	Masový klientelismus	28
3.6.3	Diskriminace právního dogmatismu	29
3.6.4	Referendum	29
3.7	Vztah populismu a demokracie	30
4	Migrační krize a vzestup populistických stran.....	31
4.1	Kontext migrační krize	31
4.2	Vzestup populismu v období migrační krize.....	32
4.2.1	Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury	32
4.2.1.1	Období před vznikem SPD	32
4.2.1.2	Vzestup Svobody a přímé demokracie	33
4.2.1.3	Úspěšná politická značka SPD.....	34
4.2.2	Alternativa pro Německo	36
4.2.2.1	Vznik strany a počátky	36
4.2.2.2	Vývoj AfD: od euroskepticismu k antiimigrační politice.....	37
4.2.3	Národní sdružení.....	38
4.2.3.1	Základní stavební kámen s názvem Národní fronta	38

4.2.3.2	Změna kurzu Národní fronty	39
4.2.3.3	Protiimigrační Národní fronta.....	40
4.2.4	Další antiimigrační populisté.....	42
4.3	Komparace populistických subjektů.....	42
5	Závěr	43
6	Knižní zdroje	45
7	Internetové zdroje	46

1 Úvod

Bakalářskou práci jsem se rozhodl věnovat politickému tématu z důvodu mého dlouhodobého zájmu o politické dění tuzemské, tak i světové. Volba populismu není nahodilá, osobně vnímám populismus jako velké nebezpečí pro současnou liberální demokracii. Chtěl jsem tak vytvořit dokument, který by dal odpověď na to, co je to onen populismus, jak ho poznat a jaká rizika přináší. Proto je teoretická část částečně psaná jako manuál. Spojení populismu s migrační krizí je v dnešní době již světový fenomén, jež je dlouhodobě mediálně omílán. Touto bakalářskou prací jsem chtěl zjistit, zda je toto spojení oprávněné a migrační krize tedy skutečně dopomohla populistům získat výraznější moc, nebo je ona představa mylná.

V posledních několika letech se světem šíří obavy z nárůstu populistických stran, které vyvolávají rozporuplné pocity a polarizují společnost na dvě části. Na ty, které v populistických stranách vidí novou svěží vlnu, jež je schopna změnit svět k lepšímu. Druhá skupina lidí má z populismu strach a vnímá ho jako vzestup nové ideologie, jež může v budoucnu napáchat nesčetné škody.

Populismus jako takový vyvolává řadu otázek, jak na úrovni obecné, tak na úrovni odborné. Řada politologů se dodnes neshodla, jak populismus definovat, nebo jaké konkrétní prvky musí subjekt bezvýhradně splňovat, aby mohl být označen za populistický.

Tato práce se v teoretické části bude zabývat konkrétními populistickými projevy, čtenář se seznámí s definicí populismu a základními populistickými pojmy, které se s populismem nejčastěji pojí. Dále se práce věnuje výběru populistických témat či výjimečným vztahem populistů k masmédiím. V neposlední řadě je definován rozdíl mezi pravicovými a levicovými populistickými stranami. Teoretická část je zakončena rozborem populistického vládnutí a vztahem populistických představitelů k liberální demokracii.

V praktické části se práce věnuje problematice migrační krize z hlediska vzestupu populistických stran. Nejprve autor vysvětlí pojem evropské migrační krize a zasadí ho do kontextu doby. Poté na konkrétních příkladech českého hnutí Svobody a přímé demokracie, německé Alternativy pro Německo a francouzského Národního sdružení bude znázorněno, zda evropská migrační krize v roce 2015 dopomohla výše uvedeným politickým subjektům získat politickou moc.

Tři výše uvedené subjekty jsou zvoleny na základě jejich společných znaků. Zaprvé je v souvislosti s populismem skloňují nejcitovanější politologové, kteří se specializují na populismus, jako je Cas Mudde nebo Jan-Werner Müller. Dále se jejich rétorika ke vztahu k migrantům, potažmo migrační krizi, nápaditě podobá. Všechny tři subjekty se ve zkoumaném období negativně vyjádřily k migrační krizi jako takové. Otázka migrace byla pro dané politické strany a hnutí naprosto klíčová a dominovala nad ostatními politickými tématy. Subjekty se označují za vlastenecká uskupení, která odmítají či nesouhlasí s vlivem cizí kultury na svých územích. A v neposlední řadě je spojuje kritika migrační politiky Evropské unie.

V praktické části se autor věnuje původu výše uvedených stran a jejich politickou a názorovou přeměnou v období migrační krize. Dále je uveden vývoj volebních preferencí tří politických uskupení v průběhu migrační krize. Autor se věnuje otázce, zda se mohla krize spolupodílet na vzestupu populistických stran či zda šlo pouze o působení fenoménu populismu a migrační krize v tomto případě nehrála žádnou výraznější roli. Nebo zda vůbec docházelo v konkrétních případech ke vzestupu populistických subjektů a lze tedy hovořit o skutečném vzestupu.

2 Metodika práce

Tato bakalářská práce se skládá ze dvou částí, jedná se o teoretickou část, ve které byly využity jak primární, tak sekundární zdroje a byla provedena následná interpretace daných textů. Praktická část bakalářské práce pracuje s poznatky z teoretické části. Praktická část je koncipována do kvalitativní výzkumné metody. Pro výzkumný účel byla využita případová studie. Případovou studii rozumíme výzkum, který se vyznačuje sběrem empirických dat, kdy se zkoumá buďto jeden či více případů, ty se následně aplikují na obdobné případy s cílem porozumět danému případu a následně ho interpretovat. Základem případové studie je sběr skutečných dat v konkrétním čase a místě. Zkoumaný případ je v zásadě součástí celého systému, nikoli samostatnou entitou. Pro tento typ výzkumu je vhodné velké množství informačních zdrojů, nehledě na metody sběru dat. V této bakalářské práci dochází ve třech konkrétních příkladech ke komparaci teoretických znalostí na reálných politických případech. Jedná se o české hnutí Svoboda a přímá demokracie, francouzskou Národní frontu a německou Alternativu pro Německo. Případová studie spočívá v porovnání počátků politických uskupení, jejich následný vývoj a chování během migrační krize, na kterých se snažím ukázat, zda migrační krize skutečně mohla a měla reálný dopad na růst volebních preferencí daných stran či nikoli.

V úvodu kvalifikační práce je využita primárně literatura politologického vědního oboru tak, aby se čtenář mohl hned zkraye seznámit s danou problematikou. Pro tyto účely byly využity zejména tři publikace objasňující pojem populismus. Jedná se o knihu Jana-Wernera Müllera s názvem „Co je to populismus?“ (2018), která mi skrze svou obsáhlou a přehlednou posloužila i v dalších kapitolách. Dále byla využita česká publikace „Populismus v časech krize“ (2016) od Michala Kubáta a kolektivu. Poslední podstatná publikace pochází od jednoho z nejznámějších odborníků na populismus, Casa Muddeho, který v díle „Populism: A Very Short Introduction“ (2018) dopodrobna vysvětluje nastolenou problematiku a zároveň odpovídá na palčivé otázky.

Následující kapitoly bakalářské práce se zaměřují na konkrétní problémy spojené s populismem. Z důvodu nedostatku primárních zdrojů popisujících aktuální dění v posledních letech bylo využito mnoho zdrojů sekundárních. Jedná se o mediální politické komentáře, ale také sociologické výzkumy, jak je tomu například v pasáži

o Donaldu Trumpovi a jeho vztahu k médiím. Veškerá sekundární literatura má za úkol důkladně popsat reálné populistické chování a jednání v konkrétním místě a čase.

Mimo rozsáhlé využití sekundárních zdrojů byla v teoretické části využita i další primární literatura. Za zmínku stojí kniha amerického politologa Yaschi Mounka „Lid versus demokracie“ (2018), jež mi poskytla nezměrné množství informací, od těch nejzákladnějších otázek až po ty nejdělnější. Zejména kapitola vztahu populismu k médiím byla nesmírně užitečná.

V praktické části lze dohledat například knižní literaturu od českého politologického experta Lubomíra Kopečka a jeho dílo „Já platím, já rozhoduji!“ (2018), jež mi umožnila zmapovat vývoj a politickou proměnu Tomia Okamury. Stejně jako v první části, i zde je použita celá řada sekundárních zdrojů tak, aby byly co nejdělněji viditelné populistické tendence správců věcí veřejných.

3 Populismus

3.1 Definice populismu

O populismu lze hovořit jako o velice specifickém přístupu k demokracii, který zejména v posledních několika letech získává stále více mediálního prostoru a pozornosti. Při vyslovení slova populismus většině veřejnosti automaticky naskočí negativní konotace, jež je bezpochyby s tímto politicko-vědním termínem spojována. Avšak, jak si později ukážeme, ne vždy je nutné populismus považovat za ryzí zlo. V mnoha ohledech může být pro současnou demokracii, zejména tu liberální, velmi přínosný.

Pokud se bavíme o populismu, nemáme na mysli nějakou pevně ustálenou definici, ale spíše soubor navzájem se prolínajících znaků. Holandský politolog Cas Mudde v kontextu populismu, coby politické doktríny, zmiňuje tři základní znaky, mezi které patří lid, elity a obecná vůle.¹ Stejným způsobem o populismu hovoří Jan-Werner Müller, který říká, že „populismus proti sobě staví čistý, nevinný, vždy pracovitý lid proti zkorumpované elitě“². V neposlední řadě stejně argumentují i čeští politologové v čele s Michalem Kubátem, kteří proti sobě straně staví dobrý lid a zkorumpovanou elitu.³

Není to ovšem pouze souboj dvou zneprátelených stran, jenž má za následek vzestup populismu v demokratických právních státech. Lid chápeme jako nástroj populismu, ale nejedná se však o jeho strůjce. V pozadí se objevuje ještě jeden činitel, který samotnou rovnici lidu proti elitám vytváří. Jde o populistu, tedy lídra politického uskupení, který je vrcholným představitelem onoho „skutečného“ lidu a zároveň ten, který poukazuje na „zlé a zkorumpované“ elity.

Lid, elity a lídr – tři hlavní představitelé, jež pokládají základy tomu, co my nazýváme populismus. Tento konflikt je naprosto stěžejní a bez jednoho z výše uvedených činitelů bychom o populismu pravděpodobně hovořit nikdy nemohli. Zároveň platí, že problematika je mnohem hlubší.

Populismus ovšem nespočívá pouze v konfliktu, ale jak si později ukážeme, také ve velice specifickém jazyce, kterým se populistu vyjadřuje. Dále je nutné si vyjasnit

¹ MUDDE, Cas, KALTWASSER, Cristóbal Rovira. Populism: A Very Short Introduction, s. 9.-12.

² MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 34.

³ KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize, s. 14.-15.

postoj populistických představitelů k médiím a využívání alternativních internetových zdrojů. A v neposlední řadě si musíme zodpovědět celou řadu otázek. Například jaký je vztah populistů k politickému pluralismu, potažmo k demokracii jako takové?

3.2 Význam pojmů lid, elity a vůdce

Jak již bylo uvedeno, mezi základní znaky populismu patří lid, elity a lídr čili populist. Nyní si vysvětlíme, jak lze dané termíny chápat a jakou pozici v politickém konfliktu zastávají.

3.2.1 Autentický lid

Lid má v politickém světě dle Muddeho tři významy, jedná se o „svrchovaný lid, běžný lid a lid jakožto národ“.⁴ Tyto tři koncepty lidu nám pomohou lépe se zorientovat a snad i pochopit význam lidu v demokratické společnosti. Zároveň si na nich ukážeme, proč stále větší počet obyvatel opouští tradiční politické strany a začíná se přiklánět k populistickým uskupením.

O svrchovaném lidu lze hovořit jako o stěžejním tělese každého demokratického státu. Kořeny svrchovaného lidu mají počátek v 17. století, kdy angličtí filozofové Thomas Hobbes, John Locke a francouzský filozof Jean-Jacques Rousseau přišli s konceptem společenské smlouvy.⁵ Tento pakt mezi lidem a vládcem či vládnoucí většinou funguje v přeneseném významu až do dnešních dní. Lidé se v demokratických společnostech dobrovolně vzdávají svého práva přímo se účastnit politického dění. Místo toho jsou ve svobodných volbách vybíráni zástupci lidu, kteří mají skrze nabytý mandát možnost spravovat majetek státu a zastupovat zájmy svých voličů.

Zde se dostáváme do prvního střetu. Jestliže má celý tento mechanismus bezchybně fungovat, je nutné, aby mu samotní lidé věřili. Jak se však ukazuje, důvěra v demokracii v posledních několika desetiletích značně klesá.⁶ Dle výzkumu

⁴ MUDDE, Cas, KALTWASSER, Cristóbal Rovira. Populism: A Very Short Introduction, s. 9.

⁵ Společenská smlouva je teorie, která vznikla v době osvícenství. Popisuje vztah občanů a státu, kdy občané odevzdávají část svých svobod vládcovi, který na oplátku zajišťuje ochranu jejich práv a garantuje zachování společenského řádu.

Social contract – Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Social_contract

⁶ Spokojenost s demokracií klesla celosvětově na minimum, hlásí studie – Seznam Zprávy. *Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 20.02.2021]. Dostupné z:

Cambridgské univerzity je hned celá řada důvodu, proč tomu tak je. Hlavními důvody růstu nespokojenosti s demokracií jsou velké světové události jako: ekonomická krize, Brexit, migrační krize či globální oteplování. Negativní vývoj v demokracii se dá tedy interpretovat jako neschopnost demokratických vlád řešit vzniklé problémy. Zejména ekonomická situace státu bývá mezníkem mezi spokojeností a nespokojeností občanů.

Pod pojmem „běžný lid“ si lze podle Muddeho představit člověka, který sdílí určitý socioekonomický status, kulturní tradice a také lidové hodnoty.⁷ Jedná se o občany, kteří například nedosahují dostatečného finančního ohodnocení, nebo o ty, kteří zastávají určité hodnoty, jež jsou danou společností přijímány negativně. Na základě třech výše zmíněných znaků se vytváří určitá skupina lidí, která se cítí být vyčleněna z politického dialogu. Tito lidé mohou mít pocit, že jejich problémy nebere nikdo vážně. Otázkou zůstává, zda nemají částečně pravdu. Pokud se podíváme na situaci v České republice, můžeme vidět, že bezmála 10 % obyvatel ČR balancuje na hranici chudoby⁸, na dalších 790 000 občanů je uvaleno exekuční řízení.⁹ Jak nízké platové podmínky, tak exekuci se Česku dlouhodobě nedaří dostat pod kontrolu. Není se proto čemu divit, že stále více lidí ztrácí důvěru v tradiční politické partaje a hledá pocit zadostiučnění u populistických stran.

Na druhou stranu neexistuje kauzální spojení mezi nízkým příjmem a podporou populistických stran. Podle Jan-Werner Müllera je sice pravdou, že evropští voliči pravicových populistických stran mají mnohdy nižší příjem a vzdělání, ale zároveň tato představa není v žádném případě vždy validní.¹⁰ J.-W. Müller tím poukazuje na jeden zásadní fakt – představa, že populistický volič musí být nutně ve finanční tísní a být méně vzdělán, není zcela správná.

Třetí konstrukt lidu, se kterým Cas Mudde přišel, je lid čili národ. Ale zároveň dodává, že není vůbec jednoduché definovat hranici toho, kde vlastně národ začíná a

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/spokojenost-s-democraci-klesla-celosvetove-na-minimum-hlasi-studie-88123>

⁷ MUDDE, Cas, KALTWASSER, Cristóbal Rovira. Populism: A Very Short Introduction, s. 10.

⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Příjmová chudoba ohrožuje necelou desetinu obyvatel. [online]. cit. [20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmova-chudoba-ohrozuje-necelou-desetinu-obyvatel>

⁹ IDNES.CZ. Dlužníkům v Česku přibývá exekucí, v průměru jich má každý už šest. [online]. cit. [20.02.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/exekuce-dluznik-pribyva-exekucnich-rizeni-exekutorsky-urad.A200610_155722_domaci_chnl

¹⁰ MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 27.

kde končí, protože na územích daných států žije nespočet etnických skupin.¹¹ To však neznamená, že by si tento koncept v jazyce populistů nenašel své místo. Zejména pravicoví populisté rádi používají slova jako je národ či stát, a jasně definují, kdo mezi takový národ patří a kdo ne. V kontextu české politiky se v podobném duchu vyjadřoval Tomio Okamura, toho času předseda politické strany „Úsvit přímé demokracie“, který ve svém facebookovém prohlášení hovořil následovně: „Slušní pracovití lidé jsou ve vlastní zemi šikanováni, jako ovce platíme daně a parazité se nám smějí do obličeje“.¹² V kontextu tzv. „parazitů“ nehovořil o nikom jiném než o Romech. A dále pokračuje: „Nikoliv Češi, Moravané, ale sami Cikáni musí začít bojovat o své uznání jako národa, který může být společnosti prospěšný a který bude úctyhodný“.¹³ V kontextu citací je jasně patrné, kdo podle Tomia Okamury tvoří národ a kdo mezi něj již nepatří.

Pokud spojíme tyto tři koncepty lidu, vznikne nám představa o tom, kdo je onen autentický lid. Zároveň, pokud v kontextu populismu zmiňujeme pojem lid, nemáme tím na mysli lid jako celek, ale pouze část. J.-W. Müller říká: „Aby politický aktér nebo hnutí mohli být charakterizováni jako populisté, musí tvrdit, že jen část lidu je lid“.¹⁴ Hovoříme zejména o stoupcích populistického uskupení, kteří bývají popisováni jako bezchybní a vždy pravdiví. Na druhé straně barikády se nacházejí jednak „zkorumpované elity“, ale v případě pravicového populismu také různé menšiny, jež mezi „skutečný lid“ samozřejmě patřit nemohou.

Je ale nutné rozlišovat mezi populistickým vyzdvihováním lidu a běžným politickým jazykem. Téměř všichni politici světa se tváří, že zastupují lid. To nutně neznamená, že se jedná o populisty. Pro populismus je totiž stěžejní konflikt, kdy na jedné straně stojí pracovitý lid a na té druhé nějaký veřejný nepřítel, který škodí zájmům lidu, a proto je nutné se ho zbavit. Populisté jsou tedy, na rozdíl od běžných politiků, proti pluralismu.

¹¹ MUDDE, Cas, KALTWASSER, Cristóbal Rovira. Populism: A Very Short Introduction, s. 11

¹² Dostupné z: Tomio Okamura. STOP ROMANISTÁNU! [online]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/posts/10152131349519317/>

¹³ [Tamtéž]

¹⁴ MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 34.

3.2.2 Zkorumpované elity

Jestliže jsou skutečnému lidu připisovány jen ty nejlepší vlastnosti, v případě elit je tomu přesně naopak. Elity jsou jazykem populistů popisovány jako škůdci, kteří nejednají v zájmu vlastní země, a už vůbec ne v zájmu lidu. Ve smyslu elit nehovoříme nutně o jednom konkrétním člověku, ale často se jedná o různé domácí nebo zahraniční instituce. Navíc, jak podotýká Michal Kubát, elity nutně nepochází z politického světa. Může se jednat o zástupce ekonomické, kulturní, sociální či jiné sféry.¹⁵ Elitou, tudíž veřejným nepřitelem, se vlastně může stát kdokoliv, kdo disponuje majetkem či mocí.

Každý populistů světa má svého úhlavního nepřitele, proti kterému, v zájmu lidu, svádí souboj. České parlamentní hnutí Svoboda a přímá demokracie si pro tyto účely vybralo hned několik elit. Jednak se předseda hnutí Tomio Okamura dlouhodobě vymezuje proti České televizi, která je dle jeho slov neobjektivní a slouží zájmům Evropské unie.¹⁶ Kritika ČT začala gradovat v roce 2017, kdy Tomio Okamura prohlásil, že by Českou televizi z důvodu nejasného financování rád znárodnil a zároveň zrušil Senát.¹⁷ Česká televize ani Senát nejsou jediné instituce, které SPD v čele s Tomiem Okamurou dlouhodobě kritizuje. Tím největším zlem je v očích členů SPD Evropská unie. Hnutí od samotného založení, tj. rok 2015, zaujímá proti EU krajně negativní postoj a v jejich volebních programech se pravidelně objevuje touha o vyvolání referenda o vystoupení z Evropské unie.

Hnutí SPD však není jediné populistické uskupení, které členství v EU kritizuje. Mezi další velké kritiky politiky EU řadíme například Viktora Orbána a jeho stranu Fidesz, Jaroslawa Kaczynského a Prawo i Sprawiedliwość (Právo a spravedlnost), Partij voor de Vrijheid (Strana pro svobodu) v čele s Geertem Wildersem, Marine Le Pen a Rassemblement national (Národní sdružení) a další.

Zvláště pozoruhodný případ a ukázka toho, kam až může kritika elit zajít, pochází z Maďarska, kde se již zmiňovaný Viktor Orbán před několika lety vydal do boje proti americkému miliardáři maďarského původu Georgu Sorosovi. George Soros

¹⁵ KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize, s. 19.

¹⁶ Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=1972579012752904>

¹⁷ Okamura: Chceme zrušit Senát a zestátnit Českou televizi a Český rozhlas | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tomio-okamura-senat-zruseni-financovani-spd-cesky-rozhlas_1710232153_gol

je mimo jiné zakladatel organizace s názvem Open Society Foundations, která finančně podporuje nezávislé skupiny po celém světě.¹⁸ Mimo jiné patří Soros a jeho organizace k podporovatelům tzv. otevřené společnosti. Tím je myšlena veškerá činnost, jejímž cílem mají být stejná práva a příležitosti pro všechny, nehledě na etnický či jiný původ. Sorosova nezisková činnost a podpora otevřené společnosti způsobila rozruch v období migrační krize, kdy americký podnikatel přislíbil investice ve výši 500 milionů dolarů, které měly podporovat pracovní příležitosti migrantů a uprchlíků¹⁹. Tuto podporovatelskou činnost však využil nejlépe Viktor Orbán, který osočil Sorose z rozvracení zemí a podnikl proti jeho aktivitám různé kroky. Jednak byla nucena Středoevropská univerzita z důvodu tlaku maďarské vlády a neprodloužení akreditace přesunout své sídlo z Budapešti do Vídně²⁰ a stejný osud potkal také Open Society Foundations, která přesunula své sídlo do Berlína. Celá tato situace vyeskalovala až do změny zákona. V roce 2018 byl maďarským parlamentem schválen zákon s názvem „Stop Soros“, jenž přímo cílí na nevládní organizace pomáhající migrantům. Zákon zároveň zakazuje cizincům usadit se na území Maďarska.²¹ I přestože se jedná o silně neliberální zákony, Orbánovi to na popularitě neubralo, ba naopak. Jsou pro to hned dvě vysvětlení. Jednak se Orbán může v takovýchto případech odvolat na to, že to vše dělá pro blaho svých občanů, za druhé je nutné zmínit jednu důležitou věc – Maďarsko se ani nesnaží o budování liberální demokracie. Viktor Orbán se hrdě hlásí k pojmu, který bude v dalších kapitolách rozveden. Jedná se o neliberální demokracii.

Mezi další zástupce kritizovaných elit patří v rámci české politiky například Miroslav Kalousek, kterého si pro své účely zvolil Andrej Babiš. Český prezident Miloš Zeman kritizoval „pražskou kavárnu“. V USA se navzájem kritizují populističtí zástupci

¹⁸ Who We Are - Open Society Foundations. *Open Society Foundations* [online]. Copyright © Bernard Bisson [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.opensocietyfoundations.org/who-we-are>

¹⁹ Billionaire George Soros Earmarks \$500 Million For Migrants And Refugees. *Forbes* [online]. Copyright © 2021 Forbes Media LLC. All Rights Reserved [cit. 23.02.2021]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/kerenblankfeld/2016/09/20/billionaire-george-soros-earmarks-500-million-for-migrants-and-refugees/?sh=46d7b62d3888>

²⁰ Sorosova budapešťská Středoevropská univerzita bude přijímat nové studenty ve Vídni — ČT24 — Česká televize. *ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR — Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 23.02.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2669687-sorosova-budapestska-stredoevropska-univerzita-bude-prijimat-nove-studenty-ve-vidni>

²¹ Maďarští poslanci schválili zákon "stop Soros". Míří na neziskovky, které pomáhají migrantům - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 23.02.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/madarskym-parlamentem-prosel-zakon-stop-soros-ktery-miri-na/r~9dd6fbd2749011e8aa580cc47ab5f122/>

Demokratů a Republikánů. Avšak žádný z uvedených „zkorumpovaných“ elit nefunguje tak dobře jako všudypřítomný George Soros.

3.2.3 Populistický vůdce

Poslední článek do mozaiky představuje populista coby hlavní zprostředkovatel onoho skutečného hlasu lidu. To ale neznamená, že každý, kdo si bude nárokovat symbolické zastupování lidu bude nutně úspěšný. Podle Casa Muddeho je nezbytné, aby takový lídr byl sympatický, ale zároveň se musí nějakým způsobem identifikovat s lidem.²² Michal Kubát k populistovi dodává následující: „Vůdce vždy zosobňuje vůli lidu“.²³ Právě zosobnění vůle lidu, zdá se, je to nejdůležitější, co musí populistický vůdce bezpodmínečně splňovat.

Když se podíváme na konkrétní případy, můžeme vidět, že někteří lídři, ač se ztotožňují s lidem sebevíce, nejsou jako oni, ba naopak. Například Donald Trump, americký miliardář a dnes již bývalý prezident Spojených států amerických, ve svém volebním období nešetřil kritikou různých elit. Přitom právě Donald Trump v mnoha ohledech splňuje pravou definici elitáře. Jak se ukazuje, tato fakta jsou nepodstatná, protože ve výsledku záleží pouze na tom, jaký postoj populista zastává, ne na tom, kým skutečně je. Proto si prezident Trump mohl dovolit veřejně kritizovat elity a zároveň říkat o svých podporovatelích „vy jste elity“²⁴, aniž by kdokoli poukázal na to, že i on sám je jedním z elitářů.

Dalším podobným případem je nizozemský pravicový populista Geert Wilders. Ten se v politickém světě pohybuje bez přerušení déle jak čtvrtstoletí. Během tohoto období nastal politický přerod. Wilders byl nejprve členem proevropské strany hlásící se ke konzervativnímu liberalismu s názvem „Lidová strana pro svobodu a demokracii“. Tu v roce 2004 opustil, aby si o dva roky později mohl založit vlastní uskupení nesoucí název „Strana pro svobodu“. Ta je z politického hlediska v mnoha ohledech přímým protikladem politiky, kterou Wilders patnáct let zastával. Současná Wildersova strana se prezentuje jako národně-konzervativní a součástí její politiky je jednak kritika EU, ale také prosazování anti-islámské politiky. Logika napovídá, že člověk, který strávil

²² MUDDE, Cas, KALTWASSER, Cristóbal Rovira. Populism: A Very Short Introduction, s. 64.-66.

²³ KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize, s. 20.

²⁴ Trump: "You are the elite" - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2021 Google LLC [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=r8HOvlqckeU>

více jak 25 let ve vrcholové politice, nemůže být s kritikou svých kolegů úspěšný, poněvadž i on sám je jedním z politických elit. Realita je ovšem jiná, protože se ukazuje, že nezáleží na tom, jak rozsáhlá je Wildersova politická minulost, ale pouze na tom, jaké názory zastává nyní a či „hlas lidu“ prezentuje.

3.3 Populistická témata

Když spojíme tři výše uvedené pojmy, vznikne nám koncept populismu. K tomu, aby byl koncept funkční, je potřeba téma, které posléze spustí kritiku elit. Z obecného hlediska není až tak podstatné, z jaké sféry téma pochází. Musí splňovat pouze jediné kritérium – nahánět strach či být nějakým způsobem kontroverzní.

Témata typu řešení migrační krize, kritika Evropské unie nebo v méně liberálních státech například téma homosexuality spojuje jeden faktor. Populisté vždy do popředí staví národní zájmy. Například polský prezident Andrzej Duda hovoří o LGBT jako o „ideologii horší než komunismus“.²⁵ Tomio Okamura v minulosti varoval před migranty, kteří podle jeho slov přicházejí Evropu islamizovat, zneužívat sociálních dávek či nás zničit.²⁶

Z výše uvedených témat lze vyčíst následující – u obou je přímo označen „nepřítel“, který pro dané území představuje v očích populistických aktérů nebezpečí. Druhý aspekt, který na první pohled není příliš patrný, je volání po jednotě. Jak Duda, tak Okamura volají po obraně národa či národních hodnotách, které by mohly být zničeny.

Na základě takovýchto témat dochází k mobilizaci skutečného lidu, který samozřejmě nechce, aby naše země byla zničena islámskou kulturou, nebo aby se v Polsku objevilo něco horšího, než čímž býval komunismus. Neprofiluje se ale pouze skutečný lid, ale v tomto případě také politické elity, které mohou mít na věc jiný názor, tudíž v očích populistů schvalují islamizaci ČR a měli by tak být vyčleněni z debaty.

Témat, kterých se může populističtí chopit a využít je ve svůj prospěch, je spousta. Všechna ale ve výsledku vedou k tomu samému. Dojde při nich k rozdělení společnosti

²⁵ Polish election: Andrzej Duda says LGBT 'ideology' worse than communism - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-53039864>

²⁶ Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/videos/1376232585720886>

na „my“ versus „oni“, a ten, kdo nesouhlasí, nejedná v zájmu vlasti, a proto nemá cenu s takovým člověkem vést debatu. Hovoříme tu o tzv. anti-pluralismu.

3.4 Vztah populistů k médiím

Na problematiku vztahu populistů a médií je nutné nahlížet ze dvou úhlů pohledu. V zásadě platí, že populisté mají k masmédiím, jakými jsou noviny, rádio či televize, negativní postoj. Na druhou stranu hojně využívají sociální sítě, konkrétně Twitter a Facebook. Toto záměrné opovrhování klasickými masmédií a upřednostňování komunikace přes sociální sítě má svou logiku.

3.4.1 Kritika masmédií

Kritika vůči masmédiím je úzce propojena se samotnou kritikou elit. Jak již bylo uvedeno, Tomio Okamura kritizuje Českou televizi a Český rozhlas za jejich údajnou netransparentnost a nevyváženost, a není sám. Svůj nepříznivý postoj k vybraným masmédiím dával najevo i bývalý prezident USA Donald Trump. Trump začal proti konkrétním médiím zbrojit již od samotného začátku svého prezidentování. Na jedné ze svých tiskových konferencí se dostal do konfliktu s reportérem televizní stanice CNN, jehož stanici označil za šířitele „fake news“ a za „nepřítele lidu“.²⁷ Následkem tohoto slovního souboje byla reportérovi CNN Jimu Acostovi dočasně odebrána novinářská akreditace.²⁸ Podobné souboje nejsou výjimkou. Donald Trump během svého funkčního období rozhodně kritikou médií nešetřil. Při další příležitosti označil zástupce New York Times, NBC, ABC, CBS a CNN za dezinformátory a nepřátele svého lidu.²⁹ Výběr médií není náhodný. Spojené státy jsou specifické v tom, že veškerá média jsou vlastněna soukromými vlastníky. Neexistují tak žádná veřejnoprávní média, která by se pokoušela o rovnocennou kritiku všech politických představitelů. Sociologický výzkum prováděný v USA na konci roku 2019 ukázal, že každé voličské

²⁷ Donald Trump clashes with media at chaotic midterm election press conference - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2021 Google LLC [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=au3Zzf33vXw>

²⁸ White House suspends credentials for CNN's Jim Acosta - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 26.02.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46133268>

²⁹ Donald Trump stupňuje válku proti médiím | Plus. *Český rozhlas Plus* [online]. Copyright © 1997 [cit. 26.02.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/donald-trump-stupnuje-valku-proti-mediim-6520226>

jádro upřednostňuje jinou televizní stanici.³⁰ Republikánští voliči, tedy voliči Donalda Trumpa, nejvíce věřili stanici FOX News, naopak voliči Demokratické strany důvěřovali stanicím CNN, NBC, ABC a CBS. Zde můžeme vidět možné spojení mezi kritikou daných televizních stanic a její fanouškovskou základnou. Naopak stanici Fox News, vlastněnou americkým miliardářem a přívržencem Republikánské strany Rupertem Murdochem, Trump ze své kritiky logicky vynechával. Jednak stanice Fox News nezpochybňovala Trumpova politická rozhodnutí jako ostatní masmédiá, za další jsou jeho voliči příznivci této stanice. Útoky namířené proti Fox News by nedávala z politického hlediska žádný smysl.

Jestliže se dočítáme, že ten či onen populistický lídr kritizuje masová media a označuje je za dezinformační a zkorumpovaná, tak vězte, že takový výběr není náhodný. Nenávisť se netýká masmédií jako celku, ale pouze subjektů, kteří se o populistické straně či populistickém lídrovi vyjadřují kriticky a narušují tím názorovou integritu „neomylného lidu“.

3.4.2 Využívání sociálních sítí

V dnešním světě neexistuje téměř nikdo, kdo by nějakým způsobem nevyužíval internet, potažmo pak sociální sítě. Internet v mnoha ohledech značně usnadnil přístup k informacím a urychlil jejich další šíření. Internet ale není pouze nástrojem, skrze něhož získáváme přehled o okolním světě, má také politický přesah. Německo-americký politolog Yascha Mounk poukazuje na situace ve světě, kdy se díky sociálním sítím podařilo svrhnout autokratické vládcy Tuniska, Egypta, Libye a Sýrie.³¹ Mounk zmiňuje, že se protivládni vzbouřenci jednak skrze sociální sítě dovídali o represích vládní garnitury, ale také si po sociálních sítích domlouvali místo a čas protestů.

Sociální sítě a internet jako takový mají však i svá úskalí, se kterými se zejména v posledních několika letech musíme potýkat. Sociální sítě mají tu výhodu, že pro ně neexistují žádná morální pravidla. To, co by si člověk v reálném životě nedovolil, to si právě na internetu dovolit může. K mnohdy až krajně neetickému chování se nesnižují pouze řadoví uživatelé, ale čím dál tím častěji i různá politická uskupení nebo

³⁰ Republicans place trust in one source, Fox News, far more than any other ... | Pew Research Center. [online]. Dostupné z: https://www.journalism.org/2020/01/24/u-s-media-polarization-and-the-2020-election-a-nation-divided/pj_2020-01-24_media-polarization_0-02/

³¹ MOUNK, Yascha. Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit., s. 154.

někteří z jejich řadových členů. Takové chování bývá ovšem zcela cílené. Ve výsledku nejde o nic jiného než o pouhou mobilizaci voličů, v případě populistů pak onoho neomylného a vždy pravdivého lidu. Ukázkou toho, jak se dají sociální média využít ve svůj prospěch, nám ukázal již zmiňovaný Donald Trump.

Ten pro komunikaci se svými příznivci v minulosti hojně využíval Twitter. Pravděpodobně by ho využíval dodnes, avšak jeho účet mu byl po sérii incidentů, při nichž nejprve poukazoval na údajnou manipulaci s volebními hlasy a následně nepřímo podněcoval k násilí, zablokovan.³² Ještě předtím, než se Twitter odhodlal k zablokování účtu bývalého prezidenta USA, sloužil tento účet jako hlavní sdělovací prostředek Trumpových myšlenek. Všichni jeho příznivci ale i odpůrci si mohli přečíst o aktuálních prezidentových pocitech a dojmech. Zároveň Twitter umožnil Trumpovi něco, co běžná masmédia nemohla akceptovat. Mounk k této problematice dodává: „Dříve by televizní stanice nejspíš odmítly jeho nestoudné lži a triády proti přistěhovalcům, náboženským menšinám a politickým oponentům odvysílat. Díky Twitteru ale Donald Trump infrastrukturu tradičních mediálních platforem vůbec nepotřeboval...“³³ Trump si skrze Twitter vytvořil vlastní informační médium, kde se každý mohl dovědět „to nejpodstatnější“ a nemusel tak sledovat jiná „zkorumpovaná“ masmédia. Síla Twitteru se pravděpodobně nejvíce projevila během sčítání volebních hlasů v roce 2020, kdy se nejprve zdálo, že se Donaldu Trumpovi povede obhájit prezidentský mandát. Situace se však změnila v momentu sčítání korespondenčních hlasů, které z velké části připadly demokratickému kandidátovi Joe Bidenovi, který díky tomu získal potřebné státy a stal se tak prezidentem USA. Donald Trump toto vítězství zprvu nechtěl uznat a začal tak zpochybňovat volební výsledky, a zde se právě ukázala pravá síla sociálních sítí. Pokud by se prezident Trump takového chování dopustil v televizním vysílání, byl by v lepším případě na zjevnou lež upozorněn moderátorem, v horším případě by televizní stanice jeho projev přerušila, což se koneckonců i stalo.³⁴ Ale jak řekl Yascha Mounk, Trump televizní stanice vůbec nepotřeboval, své zjevně

³² Twitter trvale zablokoval Trumpův účet. Prezidenta vyzvala k rezignaci i republikánská senátorka | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/donald-trump-twitter-zablokovani-vyzva-odchod-republikani_2101090652_tzr

³³ MOUNK, Yascha. Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit., s. 157.

³⁴ Trump oslabuje, sčítání označil za zfalšované. Americké televize jeho projev odstříhly | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/americke-prezidentske-volby-donald-trump-prohlaseni-demokracie-televize-vysilani_2011060403_ban

nepravdivé přesvědčení mohl nadále zastávat na Twitteru. Skrze sociální síť se mohlo více než 80 miliónů Trumpových sledovatelů dočíst o ukradených volbách nebo o tom, aby bylo z důvodu volebního podvodu zastaveno sčítání hlasů.³⁵ Twitter sice začal označovat tweety jako nepravdivé, ale to Trumpovi nikterak neuškodilo. Podobnou rétoriku udržoval až do začátku ledna, poté došlo k incidentu, který šokoval celý svět. 6. ledna 2021 se před Kapitolem Spojených států amerických sešlo několik tisíc příznivců končícího prezidenta Trumpa, kteří mu tímto tahem chtěli jednak vyjádřit podporu, ale také ukázat svůj nesouhlas s výsledky voleb. Demonstrace se však zcela vymkla kontrole, část demonstrantů zaútočila na budovu Kongresu.³⁶

Bylo by samozřejmě nesmírně nefér celou vinu shazovat pouze na Trumpa a jeho twitterová prohlášení. Volby ve Spojených státech amerických bývají pokaždé velmi vyhocené a příznivci z řad demokratů a republikánů si nenechávají nic líbit. Na druhou stranu je nutné zmínit, že nebýt oné mobilizace lidu, přesvědčování o zmanipulovaných volbách a poukazování na viníky, s největší pravděpodobností by voliči republikánů přešli prohrané volby s poklidem. Takto to bohužel vygradovalo do krajních mezí a částečně pošramotilo samotné USA jako takové.

Donald Trump není jediný, kdo využívá své vlastní komunikační kanály k tomu, aby ukázal, jak populisté rádi říkají „pravdu“. Další zářný případ je italské Hnutí pěti hvězd, za kterým stojí italský umělec a politik Beppe Grillo. Ten primárně nevyužívá sociální síť jako takové, ale webovou stránku,³⁷ kde skrze své blogy informuje příznivce italského hnutí o aktuálním dění. Ke Grillovu blogu se rovněž vyjádřil i Jan-Werner Müller, který říká: „Běžný Ital může zjistit, co se skutečně děje, pomocí přímého přístupu na webovou stránku hnutí, kde může sám zanechat komentář a také se nakonec identifikovat s Grillem jako jediným autentickým zastupitelem italského lidu.“³⁸ Ve zkratce lze tedy říci, že Grillův blog funguje na stejné bázi jako Trumpův Twitter. Příznivci hnutí si mohou kdykoliv přečíst to, co chtějí, a přitom mít pocit, že se

³⁵ IDNES.CZ. Zastavte sčítání, žádá Trump. Ve zmatku se šíří „realita“ plná podvodů. [online]. cit. [01.03. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/internet/pocitani-scitani-hlasu-v-usa-hoaxy-omyly-volby-trump-biden.A201105_203606_sw_internet_pka

³⁶ Čtyři mrtví po útoku na Kongres. Trumpovci násilím přerušili závěr voleb - Seznam Zprávy. *Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/konec-voleb-provazel-chaos-a-strelba-trumpovci-vtrhli-do-kongresu-136381>

³⁷ Homepage - Il Blog di Beppe Grillo. *Homepage - Il Blog di Beppe Grillo* [online]. Copyright © BEPPEGRILLO SRL P.Iva [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://beppegrillo.it/>

³⁸ MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 44.

na něčem podílejí. Ve stejném duchu bychom pak mohli hovořit o webových stránkách SPD Tomia Okamury, Alternative für Deutschland a dalších populistických uskupeních či jejich představitelích.

Samotná účinkování na různých blozích či twitterových a facebookových účtech samozřejmě nedělá z dotyčného populistu. Důležitý je onen obsah, který se na první pohled liší nejen od sociálních sítí jiných politických stran, ale i od různých informačních portálů. Jak již bylo výše nastíněno, každý populistu má svá mobilizační témata, kterými se snaží oslovit určitou skupinu lidu. Zároveň tato témata bývají ve velkém množství případů kontroverzní, někdy až vyloženě zavádějící. Problém je v tom, že v postmoderní společnosti jsou lidé obklopeni masivním množstvím informací. Pro někoho může být obtížné se ve vzniklém informačním chaosu vyznat. Co pro někoho může na první pohled působit jako zjevná lež, pro druhé může znamenat stejná informace utvrzení v jeho úsudku. Harvardský profesor Thomas Nichols, který naši dobu označil jako „éru globálního narcismu“, hovoří o přijímání informací v pozdě moderní společnosti následovně: „Moc nepřemýšlíme o tom, co čteme nebo sledujeme, prostě to konzumujeme, protože je nám to příjemné. Rádi máme pravdu, rádi si necháme potvrdit své domněnky, v tom je současnost jiná.“³⁹ Svým způsobem dává odpověď na otázku, proč mají populistické sociální sítě a weby takový úspěch. Pokud bychom se drželi Nicholsonovi domněnky, platilo by, že cokoliv, co vlivná osoba napíše, bude částí občanů považováno za zjevnou pravdu bez toho, aniž by si to ověřili, což je samo o sobě zhoubná představa. A právě tuto představu mnohdy populisté zhmotňují do konkrétních podob. To nám ukázal například Donald Trump a stále ukazují mnozí další.

3.5 Levicový a pravicový populismus

Stejně jako celé politické spektrum se dělí na levici a pravici, ani v případě populistů tomu není jinak. I přestože lze vidět v populistickém chování jisté prvotiny, které bez rozdílů splňují všichni populisté světa, v politickém úsudku tomu tak nutně nemusí být.

³⁹ Profesor z Harvardu: Žijeme v éře globálního narcismu. Čteme zprávy, které potvrzují naši pravdu | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/socialni-site-tom-nichols-spojene-staty-donald-trump-republikani-rusko-vladimir_1905031501_och

3.5.1 Levicový populismus

Levicový populismus, jako každá levicově orientovaná politika, se vyznačuje tím, že soustřeďuje svou politickou pozornost na sociálně slabší část obyvatelstva. Zároveň bychom nemohli hovořit o populismu, kdyby zde neexistovala kritika elit. V případě levicově orientovaného populismu je možno sledovat značnou kritiku bohatých lidí a bohatství ve společnosti jako takové. J. W. Müller ve své knize v kontextu levicového populismu zmiňuje španělskou stranu Pomedos a řeckou Syrizu.⁴⁰ Mezi další zástupce levicově smýšlejících populistů patří například bývalý prezident Brazílie Luize Inácia da Silvu, ex-prezident Bolívie Eva Moralese či již zmiňované Hnutí pěti hvězd.

Syriza neboli Koalice radikální levice vznikla samostatně v roce 2012. Syriza sama sebe popisuje jako demokratickou, radikálně levicovou stranu, jež svou identitu buduje nejen na hodnotách dělnického hnutí, ale rovněž i na hodnotách feministických, ekologických a dalších nových sociálních hnutí.⁴¹ Za pomyslný vzestup lze považovat leden 2015, kdy se Syrize podařilo vyhrát parlamentní volby. Své vítězství obhájila v předčasných volbách v září téhož roku. Před samotnými volbami se strana prezentovala jako ta, která dokáže Řecko stabilizovat a zároveň pro něj vyjednat lepší ekonomické podmínky. Vše mělo svou návaznost na dluhovou krizi, do které Řecko v roce 2009 spadlo. V předvolební kampani se Tsipras tvrdě opřel do evropských vůdčích osobností, které označil za gangstery, a slíbil, že pokud jeho strana vyhraje, skončí ponižování řeckého lidu a zároveň ukončí nařizování zvenčí⁴². Slovem „zvenčí“ je myšleno z tzv. Trojky, což je Evropská komise, Evropská centrální banka a Mezinárodní měnový fond. Po uchopení moci se ale Syrize nepodařilo vyřešit téměř nic. James Kirchick k neúspěšné politice Syrize dodává: „Strana, která se dostala k moci díky slibování nemožného, totiž konce fiskální přísnosti, nakonec svou vyjednávací strategií, kterou promarnila drahocenné měsíce a věřitele si odcizila, způsobila nutnost ještě přísnějších opatření.“⁴³ Syriza, která slibovala nápravu, nakonec nebyla se svými ekonomickými požadavky úspěšná. Přesto se jí něco podařilo. Byla

⁴⁰ MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 15.

⁴¹ ΣΥΡΙΖΑ Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς, ΣΥΡΙΖΑ Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς [online]. Dostupné z: <https://www.syriza.gr/page/about-syriza.html>

⁴² KIRCHICK, James, Konec Evropy: diktátoři, demagogové a doba temna před námi., s. 189.

⁴³ [Tamtéž], s. 194.-195.

vůbec první krajně levicově orientovanou populistickou stranou, která se v rámci Evropy dostala k moci. Navázala tak na úspěch latinskoamerických levicových revolučních hnutí s názvem Růžový příliv⁴⁴, která se zejména koncem 20. století a zkraje 21. století těšila velké přízni.

Jak tedy vidíme, levicový populismus může pro společnost představovat stejná rizika jako ten pravicový. Avšak, aby mohli být levicoví populisté v daném státě úspěšní, je potřeba špatné ekonomické kondice státu. Země Latinské Ameriky, Itálie, Řecko či Španělsko spojuje jediné, všechny tyto země zápasí s přetrvávající ekonomickou nejistotou, na kterou populisté poukazují, proto se zde levice těší úspěchu. Kdežto například v Německu nebo ve Francii se sociálním tématům nevěnuje tak velká pozornost, tudíž zde levicový populismus nenabírá na síle.

3.5.2 Pravicový populismus

V porovnání s levicovým populismem je pravicový v rámci Evropy mnohem úspěšnější, co se mobilizace „skutečného lidu“ týče. Základním kamenem úspěchu jsou bezesporu kontroverzní témata, jakými jsou migrace či terorismus. Politolog Mudde se o větší popularitě pravicového populismu na úkor toho levicového vyjádřil následovně: „Ve většině západních zemí se o imigraci, islámu a identitě mluví minimálně od útoků z 11. září, ve zbytku Evropy určitě nejpozději od roku 2015. Někteří lidé si ale už předtím mysleli, že je u nich příliš mnoho cizinců a že jsou děsiví, ale nebylo to pro ně to nejdůležitější téma.“⁴⁵ A dále dodává: „Když ale neustále mluvíte o imigraci a islámu, lidé si začnou myslet, že je to to nejdůležitější.“⁴⁶ Pokud bychom se drželi slov Casa Muddeho, úspěch pravicového populismu nespočívá v problematice islámu, imigrace či terorismu jako takového. To, co z daných témat dělá pověstné strašáky, je ono upozorňování na danou problematiku.

Pokud porovnáme populistické, pravicově orientované strany a hnutí, můžeme si povšimnout, že jejich politická prohlášení, ale i politický program samotný je orientován na xenofobní notu. Když opomeneme skutečnost, že každé pravicově

⁴⁴ Pink tide - Wikipedia [online]. [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Pink_tide

⁴⁵ Expert na populismus: Krajní pravice je silnější, než kdy byla, ale my se tváříme, že je téměř poražena | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/nizozemsky-politolog-cas-mudde-populismus-krajni-pravice-evropska-unie-donald_1905291321_cha

⁴⁶ [Tamtéž]

populistické uskupení je v rámci Evropy zásadně proti migraci, kterou líčí jako hrozbu či zkázu pro danou zemi, imigranti nejsou těmi jedinými, značně kritizovanými. V rámci Evropy jsou velké kritice ze stran populistů často podrobeny i různé menšiny, především Romové.

Příkladem kritiky Romů je bezesporu Viktor Orbán a jeho strana Fidesz. Orbán se v minulosti proti romské menšině několikrát ohradil. V jednom ze svých prohlášení, které se primárně týkalo kvót o přerozdělování uprchlíků, pronesl: „I my máme jednu takovou věc... žijeme spolu s několika sty tisíci Romy. Někdo o tom někdy někde rozhodl. Zdědili jsme je, je to náš problém. Musíme s tím žít.“⁴⁷ A tento útok na Romy nebyl ze strany Viktora Orbána ojedinělý. V roce 2020 dokonce Orbán vyhlásil celostátní referendum ohledně otázky odškodnění romských obyvatel maďarského městečka Gyöngyöspata, kde mělo v rámci školní docházky dojít k nucené segregaci romských dětí.⁴⁸ Způsob kritiky vůči Romům ani využití referenda v tomto případě není nahodilé. Romská komunita zde slouží jako nástroj k vyvolání konfliktu a svým způsobem je vyobrazována jako ta, jež škodí maďarskému lidu. Referendum, které bývá velice často populisty využíváno, slouží jako nástroj k tomu, že skutečně „vládne lid“. Orbán se poté může na rozhodnutí lidu kdykoliv odvolat a říci, že jedná pouze v zájmu lidu. Problematické u celostátních referend podobného typu bývá anti-kampaň, kterou může státní aparát před referendem vyvolat. Příkladem takové anti-kampaně je bezesporu říjen 2016, kdy se v Maďarsku hlasovalo o kvótách.⁴⁹ Před samotným referendem se však v Maďarsku rozhořela dezinformační kampaň, jež měla ovlivnit veřejné mínění.⁵⁰ Při takových referendech se posléze vláda může odvolávat na lid. Přesto nejde skrýt, že vláda tak úplně nejedná v zájmu lidu, ale spíše by se dalo říci, že lid hlasuje tak, jak si vláda přeje.

Pravicový populismus se vyznačuje ještě jednou problematikou. Jak již bylo nastíněno, dominantní témata pravicových populistů bývají především cílená na

⁴⁷ Redirecting to /eu/131150-madarsko-je-na-nohou-orban-se-takto-ostre-pustil-do-romu. *Zprávy – Zpravodajství z domova i ze světa | EuroZprávy.cz - důvěryhodné a ověřené* [online]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/zahranici/eu/131150-madarsko-je-na-nohou-orban-se-takto-ostre-pustil-do-romu/>

⁴⁸ Orbán se v referendu ptá na názor na diskriminaci Romů - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/narode-porad-mi-madarsky-premier-bojuje-proti-romum-vyhlasil/r~411b69d4517311eab59d0cc47ab5f122/>

⁴⁹ Referendum v Maďarsku 2016 – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Referendum_v_Ma%C4%8Farsku_2016

⁵⁰ Maďarské referendum o migraci rozděluje národ a šíří nenávist | Plus. *Český rozhlas Plus* [online]. Copyright © 1997 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/madarske-referendum-o-migraci-rozdeluje-narod-a-siri-nenavist-6530847>

migraci, terorismus nebo různé menšiny, ať už etnické či náboženské. Stejná témata jsou ale spojena i s extrémistickými hnutími. Proto mohou mnohdy pravicově orientovaná populistická uskupení snadno sklouznout do linie krajně pravicového extrémismu. Jako tomu například bylo u bývalého mluvčího německé strany Alternative für Deutschland, který se vyjádřil na adresu migrantů, že případný volební úspěch AfD straně dovolí migranty „postřílet nebo zplynovat“⁵¹, načež se od těchto slov strana distancovala a Christiana Lütha ze strany vyloučila.

3.6 Populistické vládnutí

Výše uvedené příklady a definice jsou ukázkou toho, jak populisté mohou vládnout. Jsou však techniky vládnutí, ve kterých se populisté shodují. Jan-Werner Müller hovoří o třech základních principech. Jedná se o uzurpaci státu, masový klientelismus a diskriminaci právního dogmatismu.⁵² Další princip, který Müller v tomto kontextu neuvedl jsou častá referenda.

3.6.1 Uzurpace státního aparátu

Uzurpaci je myšleno zmocnění se státu jako takového. Politolog Müller ve své knize zmiňuje dva takové případy, konkrétně se jedná o Polsko a Maďarsko.⁵³ V případě Polska jde o kauzu, která se týká reformy justice. Poté, co se polská strana Právo a spravedlnost dostala po vyhraných volbách v roce 2015 k moci, začala reformovat soudní systém Polska. Po sérii změn, které byly v mnoha ohledech nedemokratické a dle některých představitelů justice narušovaly samotnou podstatu nezávislosti soudů⁵⁴, se Polsko dostalo do sporu s Evropskou komisí.⁵⁵ Ale ani po této

⁵¹ IDNES.CZ. Migranty postřílíme nebo zplynujeme, řekl mluvčí AfD. Strana ho vyhodila. [online]. cit. [07.03.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/nemecko-afd-alterhnativa-pro-nemecko-rasismus-nacismus-neonacismus-fasismus-politik-christiana-luth.A200929_095141_zahranicni_dtt

⁵² MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 54.

⁵³ [Tamtéž], s. 52

⁵⁴ Rychetský tvrdě kritizuje politickou reformu soudů v Polsku: Jde o globální útok na justici a demokracii | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/zpravy-domov/rychetsky-tvrde-kritizuje-politickou-reformu-soudu-v-polsku-jde-o-globalni-utok_1707191315_haf

kritice se situace u našeho souseda nezlepšila, ba naopak. V roce 2020 podepsal polský prezident a bývalý člen PiS, Andrzej Duda, zákon umožňující trestat soudce na základě kritiky justiční reformy.⁵⁶

Justiční reforma, spolu s dalšími vládními zákony, vede k omezování nezávislosti soudů a přímo tak narušuje základy právního státu. Vládní strana Právo a spravedlnost si naopak díky těmto justičním změnám uměle posiluje svou moc.

Stejně tak lze zmínit Tomia Okamuru a jeho chuť zrušit Senát a zestátnit Českou televizi. Jedná se o stejný model chování jako v případě PiS, s tím rozdílem, že SPD se zatím nepodařilo svá přání uskutečnit.

3.6.2 Masový klientelismus

Pojem masový klientelismus nám vyjadřuje politickou směnu s občany. J. W. Müller popisuje výše uvedený pojem jako směnu materiálních nebo nemateriálních výhod za masovou politickou podporu populistických uskupení.⁵⁷ Svým způsobem se tedy jedná o zcela otevřenou korupci, kdy se populisté snaží „uplatit“ lid a získat si tak co největší podporu. Případy masového klientelismu nejsou výjimečné ani v České republice. Jeden takový pochází z roku 2018, kdy vláda ANO a ČSSD v čele s Andrejem Babišem schválila slevu na jízdné, která se ale vztahuje pouze na studenty do 26 let a seniory nad 65 let.⁵⁸ Další obdobný případ je z roku 2020, kdy stejná vláda odhlasovala příspěvek 5000 Kč pro seniory.⁵⁹ U obou z uvedených případů byly poskytnuty výhody pouze určité věkové skupině obyvatel. Zvláště podpora seniorů zřejmě není náhodná. Vládní hnutí ANO se dlouhodobě těší veliké přízně ze strany

⁵⁵ IDNES.CZ. Brusel začal řízení s Polskem kvůli výměně ústavních soudců. [online]. cit. [07.03.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/polsko-ustavni-soud-evropska-komise.A180702_131112_zahranicni_aha

⁵⁶ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Polský prezident podepsal "náhubkový" zákon. Umožňuje trestat soudce, kteří kritizují reformu justice. [online]. cit. [07.03.2021]. Dostupné z: <https://zahranicni.ihned.cz/c1-66716510-polsky-prezident-podepsal-sporny-zakon-ten-umoznuje-trestat-soudce-kteri-kritizuji-reformu-justice>

⁵⁷ MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 53.

⁵⁸ Začíná platit sleva na jízdném pro studenty a seniory ve vlacích a autobusech ve výši 75 procent | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/studenti-seniory-sleva-na-jizdnem-75-dan-tok-ministerstvo-dopravy-jizdne_1809010713_jgr

⁵⁹ Vláda se dohodla na zrušení superhrubé mzdy. Senioři jednorázově dostanou 5000 korun | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-jan-hamacek-seniory-prispevek-pro-duchodce-rouskovne_2008281415_kro

seniorů, kteří z velké části tvoří jejich voličské jádro.⁶⁰ Z tohoto důvodu je podpora právě dané věkové skupiny zcela logická, avšak narušuje zásady demokratického státu.

3.6.3 Diskriminace právního dogmatismu

Třetím a posledním fenoménem, jenž je podle Müllera možný sledovat při vládnutí populistů, je diskriminativní právní dogmatismus. Pod tímto slovním spojením se skrývá označení cíleného znevýhodňování určité části občanské společnosti. Jedná se například o situaci Romů v Maďarsku. Stejnou situaci zažívá i LGBT komunita v Polsku, která je s přihlížením polské vlády cíleně utlačována.⁶¹ A o diskriminaci právního dogmatismu se dá hovořit i v případech, kdy zejména pravicová populistická uskupení chtějí omezit vliv islámu.

3.6.4 Referendum

Referendum chápeme jako nástroj, který má lidu dodat ono přesvědčení, že jsou to právě oni ti, co vládnou, a populistu pouze plní jejich přání. Představa lidu ohledně vládnutí však bývá mylná. Referendum lze pokládat za skutečnou vůli lidu za předpokladu, že názory lidu nejsou záměrně ovlivněné a existují alternativy volby, a v tom je háček. V rámci populismu dochází do jisté míry k cílené manipulaci, kdy je určitá problematika nejprve vystavena kritice nebo dezinformační kampani, a až poté podstupuje referendum. Názornou ukázkou, jak takový model funguje, nám ukázal Viktor Orbán s referendem o kvótách.

Dalším velice známým referendem je Brexit – referendum o vystoupení Velké Británie z Evropské unie. Yascha Mounk uvádí Brexit jako špatný příklad referenda a dodává: „Bylo totiž jasné, co by znamenalo zůstat. Nikdo naopak netušil, co znamená odejít. Lidé nemají nejmenší představu, jak vypadá svět uvnitř (nebo vně) Evropské unie. Legitimita tady byla pouze na straně leave.“⁶² Mounk poukazuje na

⁶⁰ Volební predikce MEDIAN. [online]. Dostupné z: <http://showme.median.cz/snemovni-volby/>

⁶¹ LIDOVKY.CZ. „Zóny bez LGBT“? Nepošleme peníze, vzkázal Brusel. EU trestá polská města za nedodržování unijních hodnot. [online]. cit. [09.03.2021]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/eu-nepodpori-polske-obce-ktere-se-oznacily-za-zony-bez-lgbt.A200729_181708_In_zahranici_hetom

⁶² Politolog: Jak poznáte populistu? Tváří se jako demokrat, stát ale rozkládá pěkně pomalu a zevnitř | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/populismus-liberalni-demokracie-yascha-mounk_1911141925_zit

období před referendem, které bylo ve znamení mohutné anti-kampaně mířené proti EU.

3.7 Vztah populismu a demokracie

Populismus a demokracie spolu mohou v zásadě koexistovat. Jak ukazují příklady ze světa, tyto dva politické termíny se nevyklučují. Co se v takovém případě mění, je vztah demokracie a liberalismu. Podle Nadii Urbinati může být populismus popsán jako „neustále se vracějící pokus v rámci demokratické společnosti oddělit demokracii a liberalismus...“⁶³ Urbinati považuje liberalismus za klíčový prvek demokracie, jenž prosazuje ve společnosti pluralismus.⁶⁴ Populisté jsou však v zásadě anti-pluralisté, tudíž i anti-liberalisté.

O státech, ve kterých vládou populisté, hovoříme jako o tzv. neliberálních demokraciích. Yascha Mounk popisuje liberální demokracii jako politický systém „který je liberální a demokratický současně – chrání individuální práva a zároveň transformuje mínění lidu v administrativní kroky.“⁶⁵ Pod pojmem neliberální demokracie si lze představit systém, který funguje na základě demokratických hodnot, avšak v něm neexistuje úplný liberalismus. To znamená, že ne všechna lidská práva jsou plně chráněna a respektována. V neliberální demokracii si tak nejsou všichni rovni.

Za duchovního otce neliberálního státu lze považovat Viktora Orbána, jenž onen koncept představil světu v roce 2014.⁶⁶ V proslovu popisuje neliberální stát jako místo, ve kterém nejsou potlačovány základní liberální hodnoty jako je svoboda. Avšak liberalismus již nadále nebude ústředním prvkem státní organizace.

⁶³ URBINATI, Nadia. Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid., s. 202.

⁶⁴ [Tamtéž]

⁶⁵ MOUNK, Yascha. Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit, s. 36.

⁶⁶ Full text of Viktor Orbán's speech at Băile Tuşnad (Tusnádfürdő) of 26 July 2014 - The Budapest Beacon. *The Budapest Beacon - What's really happening in Hungary* [online]. Dostupné z: <https://budapestbeacon.com/full-text-of-viktor-orbans-speech-at-baile-tusnad-tusnadfurdo-of-26-july-2014/>

4 Migrační krize a vzestup populistických stran

4.1 Kontext migrační krize

Pojmem evropská migrační krize či evropská uprchlická krize rozumíme slet událostí, které vyeskalovaly v roce 2015. Kořeny samotné krize však sahají hlouběji do minulosti. Evropa sjednocena pod Evropskou unií je od samotného prvopočátku chápána jako zcela bezbariérové místo, které se neohlíží na původ či rasu. Po konci 2. světové války, zejména pak v 50. a 60. letech 20. století, se do Evropy hrnuly řady migrantů, kteří v Evropě viděli šanci na lepší budoucnost. Jednalo se především o velmi početnou tureckou menšinu, která své útočiště našla v Německu⁶⁷, či část obyvatel Alžírsko, která se ve 2. polovině 20. století přesunula do Francie.⁶⁸ Výjimečná nebyla ani migrace z Asie do jednotlivých států Evropy. Příkladem je vietnamská migrace do České republiky.

Ať už byly migrační vlny v minulém století jakkoliv velké, žádná z nich neměla parametry jako ta z roku 2015. Mezi roky 2015 a 2016 přicestovalo do Evropy více jak milion afrických migrantů⁶⁹. Jednalo se především o občany Sýrie, kteří utíkali před válkou a v Evropě viděli šanci na nový začátek.

Prvopočátky novodobé migrace lze hledat po roce 1999, kdy vstoupila v platnost tzv. Amsterodamská smlouva⁷⁰, která dala Evropské unii možnost vyřizovat a koordinovat legální migraci směrem do EU v rámci Společného evropského azylového systému. První náznak potenciálního problému se začal projevovat od roku 2010, kdy se postupně začalo zvedat číslo žadatelů o azyl z neevropských států. V roce 2010 se celkový počet uchazečů zastavil na čísle 235 000, v roce 2013 žádalo o azyl více jak 400 000 a v roce 2015 se číslo žadatelů vyšplhalo na závratných 1 280 000. Při takovém obrovském zájmu je zřejmé, že ne všem mohla Evropská unie vyjít vstříc.

⁶⁷ Němci otevřeli Turkům brány. Před padesáti lety | Týden.cz. *Týden.cz - Aktuální zpravodajství s souvislostech* [online]. Copyright © 2006 EMPRESA MEDIA, a.s. Publikování či další šíření obsahu těchto webových stránek bez písemného souhlasu vedení internetové redakce časopisu Týden je zakázáno. Komplettní pravidla využívání obsahu najdete [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/nemci-otevrel-turkum-brany-pred-padesati-lety_215762.html

⁶⁸ Alžírsko mezi Afrikou a Evropou | Plus. *Český rozhlas Plus* [online]. Copyright © 1997 [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/alzirsko-mezi-afrikou-a-evropou-6633018>

⁶⁹ EU A MIGRACE, Evropská unie, 2017 s. 1. - ISBN 978-92-79-66743-5

⁷⁰ Migrace - historický přehled | Czech Republic. *European Commission / Choose your language / Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache* [online]. Copyright ©EU [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/migrace/migrace_historicky_prehled_cs

Žadatelé, a nejen oni, se rozhodli pro vlastní způsob dopravy do Evropy, tedy skrze ilegální migraci.

Bohužel migrace jako taková přinesla různá úskalí, jež se řadě evropským státům dosud vyhýbala. Hovoříme zejména o teroristických útocích, za kterými především stála teroristická organizace zvaná Islámský stát. Daná teroristická skupina využila mohutné migrace, jak té legální, tak ilegální, a skrze ni propašovala do Evropy své stoupence, kteří následně začali páchat zločinné útoky na civilní obyvatelstvo a infrastruktury. Společenská nálada se od roku 2015 značně proměnila. Mnoho lidí se pochopitelně začalo obávat o své bezpečí a hledalo řešení, jak vyřešit onen ožehavý problém.

Jakožto reakce na migrační krizi se v politickém světě začínají objevovat buďto zcela nové politické strany, nebo strany, jež přehodnotily své priority a začaly upřednostňovat problematiku migrace nadevše. Rychlé přeorientování na migrační problematiku přineslo téměř bez výjimky všem stranám velkou pozornost. Populisté po celé Evropě, ale i mimo ni, pochopili, že strach vyvolaný v řadách obyvatel jim může dopomoci k tolik kýženému volebnímu úspěchu. O tomto úspěchu lze hovořit jako o vzestupu populistických stran v období evropské migrační krize.

4.2 Vzestup populismu v období migrační krize

Od roku 2014 lze sledovat změny v oblasti politických názorových preferencí, které se v následujících letech ještě více upevnily. Migrační krize se ukázala jako problematika ušitá na míru, skrze níž lze vcelku jednoduše zvýšit volební preference. Na následujících příkladech České republiky, Francie a Německa bude nastíněno, jak konkrétně jednotlivé populistické strany v období migrační krize postupovaly, a co tedy stojí za onou mohutnou popularitou, kterou v daném časovém rozmezí získaly.

4.2.1 Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury

4.2.1.1 Období před vznikem SPD

Abychom pochopili proměnu Tomia Okamury a jeho názorových preferencí, je nejprve nutné se vrátit v čase do roku 2013, a to do období, kdy byl Tomio Okamura předsedou jiného politického hnutí s názvem Úsvit přímé demokracie. Toto hnutí

vzniklo v červnu roku 2013 pod názvem Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, později svůj název zkrátilo pouze na Úsvit přímé demokracie.

Nově vzniklému hnutí se podařilo v předčasných volbách v roce 2013 dosáhnout volebního zisku 6,88 %. Výsledek, který stačil na 14 mandátů.⁷¹ Hnutí Úsvit ve svém volebním programu prosazovalo například zákon o původu majetku v hodnotě nad 20 milionů, trestní odpovědnost soudců a státních zástupců, odvolatelnost politiků, hlavní cíl programu však spočíval v prosazení zákona o obecném referendu.⁷²

V roce 2014 začaly hnutí provázet různé skandály a volební preference zaznamenaly strmý pád. Zejména kauza, při níž došlo k převodu dvou milionů korun z účtu Úsvitu na účet Tomia Okamury⁷³, byla v mnoha ohledech pro Úsvit smrtící. Hnutí se následně dostalo do stranického rozkolu, kdy byl nejprve 20. ledna 2015 odvolán z pozice vedení poslaneckého klubu Radim Fiala⁷⁴, a po vleklých stranických hádkách byli Radim Fiala s Tomiem Okamurou v březnu stejného roku vyloučeni z klubu Úsvit.⁷⁵ Oba definitivně odešli z hnutí v květnu 2015.

4.2.1.2 Vzestup Svobody a přímé demokracie

Lineárně s odchodem z hnutí Úsvit začal Tomio Okamura a Radim Fiala zakládat nové hnutí s názvem Svoboda a přímá demokracie (SPD). Hnutí, jak již název napovídá, mělo prosazovat základy přímé demokracie, tedy něco, co již Tomio Okamura sliboval při zakládání své první politické partaje. Avšak v jedné zásadní věci se nově vzniklé uskupení lišilo. Hnutí hned od samotného prvopočátku začalo cílit na protiimigrační politiku. Radim Fiala při vzniku pronesl, že SPD bude „radikální hnutí, jehož cílem bude referendum o vystoupení České republiky z Evropské unie, zpřísnění imigračních podmínek či postavení radikálního islámu mimo zákon.“⁷⁶ Nejde si nepovšimnout, že nové programové hodnoty jsou odrazem let 2014, potažmo 2015, a migrační krize. Své politické přesvědčení začal Tomio Okamura záhy prezentovat na sociálních sítích, kdy skrze pravidelná videa informoval své příznivce o svých pocitech,

⁷¹ IDNES.CZ. Výsledky voleb v České republice. [online]. cit. [12.03. 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/parlamentni/2013>

⁷² Úsvit přímé demokracie - volby do Poslanecké sněmovny 2013 - Aktuálně.cz. *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/volby-do-poslanecke-snemovny-2013-usvit-prime-demokracie/r~i:wiki:3903/>

⁷³ KOPEČEK, Lubomír a kol. Já platím, já rozhoduji!, s. 155.

⁷⁴ [Tamtéž], s. 157.

⁷⁵ [Tamtéž], s. 159.

⁷⁶ [Tamtéž], s. 181.

aktuálních názorech a zkušenostech. Zvláště velké publicity se dostalo videu z konce srpna 2015, v němž Tomio Okamura popisuje údajnou návštěvu kempu pro ilegální migranty.⁷⁷ V šestiminutovém videu jsou kritice podrobeni jak migranti, tak tehdejší vláda Bohuslava Sobotky, média a neziskové organizace, tedy „zkorumpované elity“. Video končí dnes již pro Tomia Okamuru tolik význačnou větou „co si o tom myslíte, napište mi do komentářů...“, která má dodat přesvědčení, že jsou to právě lidé, kteří mají finální slovo.

Se svou antiimigrační politikou se strana v roce 2016 vydala do krajských voleb. Jako partnera si k sobě Tomio Okamura přizval Stranu Práv Občanů, toho času vedenou předsedou strany Janem Velebou. Oba tyto subjekty sdílely zásadní body. Jednak se jednalo o euroskeptická uskupení, která neskrývala svůj odpor vůči Evropské unii, dále volební koalice zásadně odmítala kvóty na přijímání migrantů a v neposlední řadě chtěly oba subjekty zavést obecné referendum.⁷⁸ I přestože se imigrační politika či obecná referenda týkala spíše celostátní politiky nežli krajské, i tak Tomio Okamura v krajských volbách zaznamenal úspěch. SPD společně se Stranou Právo Občanů získalo 30 mandátů a pouze ve 2 z 11 krajů se jim nepodařilo proniknout do krajských zastupitelstev.⁷⁹

4.2.1.3 Úspěšná politická značka SPD

Po vcelku úspěšných krajských volbách, kdy se SPD a SPO jako jediné strany zaměřily na problematiku migrační krize, pokračoval Tomio Okamura s antiimigrační rétorikou i nadále. Ihned po krajských volbách se SPD začalo připravovat na nadcházející volby do Poslanecké sněmovny, které se konaly v roce 2017. SPD, v čele s neochvějným předsedou, ze svého euroskeptického a antiimigračního kurzu neodbočilo, ba naopak. Kritika EU a české vlády v oblasti řešení migrační krize se začala stupňovat. Tomio Okamura či Radim Fiala skrze své facebookové účty, jakožto hlavní komunikační zbraně, začali cílit na otázky bezpečí České republiky v kontrastu s migrační vlnou více než na cokoli jiného. Zástupci Svobody a přímé demokracie

⁷⁷ Dostupné z: <https://www.facebook.com/watch/?v=1069585966385551>

⁷⁸ Tomio Okamura: Zastavíme diktát EU - SPD - Svoboda a přímá demokracie. *SPD - Svoboda a přímá demokracie - oficiální web strany SPD* [online]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-zastavime-diktat-eu/>

⁷⁹ IDNES.CZ. Výsledky krajských voleb. [online]. cit. [15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/krajske/2016>

pochopili, že v daný moment není lepší mobilizační téma než právě otázka migrace. V roce 2016, potažmo 2017, se k vlně migrace přidaly i stupňující se teroristické útoky, které logicky vyvolávaly další obavy. V období migrační krize bychom jen stěží hledali jeden den, ve kterém by masmédiá neinformovala o davech migrantů hrnoucích se do Evropy. Je bez debat, že daná informační smršť v období před volbami hrála SPD do karet, aniž by v tom byl mediální záměr.

V průběhu roku 2017 vydalo SPD volební program, v němž se zavazuje k zákazu islámu na území České republiky, prosazování referenda o vystoupení z EU či zamezení vyplácení sociálních dávek „parazitům“.⁸⁰ Nelze přehlédnout, že program je do značné míry populistický, objevuje se v něm jak kritika elit, tak selekce obyvatel na „slušné“ a „parazity“. Zároveň dle studie byly SPD společně s KSČM jediné dva politické subjekty, které se problematice migrace ve své volební kampani výrazněji věnovaly,⁸¹ což samozřejmě pro voliče, kteří se rozhodovali na základě antiimigrační politiky, znamenalo snadnější rozhodování s ohledem na to, komu ve volbách dají svůj hlas.

Volby do Poslanecké sněmovny se uskutečnily 20. a 21. října 2017. Z posledu SDP se jednalo o volby velice úspěšné. Hnutí Tomio Okamury obsadilo se ziskem 10,64 % celkově 4. místo, což znamenalo 22 mandátů v Poslanecké sněmovně.⁸² Očekávaný výsledek samotného hnutí i předvolební průzkumy straně předpovídaly výsledek v rozmezí od 6-9 % bodů. Cílit na otázku migrace a uměle utužovat v občanech strach z potenciálního nebezpečí se ukázalo jako ta správná cesta. Není tedy překvapením, že se vrcholní představitelé onou otázkou ohánějí až do dnešních dní, tedy v době, kdy se migrační krize pomalu dostává do útlumu.

Tomio Okamura pochopil, jak velká moc spočívá ve strachu. Je bláhové si myslet, že výběr témat migrace či aktuální problematiky okolo koronavirové krize, je čistě náhodný. V obou případech zmíněná témata budí strach, rozhořčení, zlo a další negativní emoce. Nejen SPD, ale i další populistická uskupení napříč světovým

⁸⁰ Tomio Okamura: VOLEBNÍ PROGRAM Hnutí SPD 2017 - SPD - Svoboda a přímá demokracie. *SPD - Svoboda a přímá demokracie - oficiální web strany SPD* [online]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-volebni-program-hnuti-spd-2017/>

⁸¹ Výzkum: Negativní kampani na facebooku dominují Piráti. ČSSD řeší mzdy, migraci se věnují jen KSČM a SPD | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 27.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/stranicky-facebook-ukazuje-priority-partaji-cssd-resi-mzdy-migraci-se-venuji-jen_1710200600_zlo

⁸² IDNES.CZ. Výsledky voleb v České republice. [online]. cit. [27.03.2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/parlamentni/2017>

politickým spektrem porozuměla společenské náladě lépe než ostatní a skrze polarizaci společnosti se chopila moci.

4.2.2 Alternativa pro Německo

4.2.2.1 Vznik strany a počátky

Vznik Alternativy pro Německo, či chceme-li použít německý název Alternative für Deutschland, se datuje k roku 2013. Strana vznikla jako reakce na krizi eurozóny, a jak název napovídá, měla být jakousi alternativou pro voliče, kteří nesouhlasí s ekonomickou politikou Angely Merkelové, potažmo celé Evropské unie. Alternativu pro Německo lze označit za pravicovou, někdy až krajně pravicovou populistickou stranu. Alternativa je relativně novým politickým subjektem, avšak ve velice krátkém časovém období se jí podařilo získat silnou voličskou a členskou základnu. Pokud bychom chtěli být konkrétní, jedná se především o bývalé členy a voliče Svobodné demokratické strany a Křesťanskodemokratické unie.⁸³ I přestože strana vznikla na počátku roku 2013, stihla ve stejném roce absolvovat své první volby. Jednalo se o volby do německého spolkového sněmu, ve kterých AfD získala 4,7 %. Do Bundestagu se tedy těsně nedostala, avšak volební výsledek, s ohledem na fakt, že strana neexistovala ani rok, lze považovat za více než solidní. V následujícím roce zaznamenala Alternativa pro Německo svůj první větší volební úspěch, když ve volbách do Evropského parlamentu získala 7,1 %, což stačilo k zisku 7 křesel.⁸⁴ S ohledem na stále rostoucí preference se strana začala stávat středem pozornosti.

Z pohledu populismu je Alternativa pro Německo zajímavá hned z několika důvodů. Vladimír Handl vyzdvihuje jeden zásadní fakt, když říká: „Strana nestaví na výjimečnosti lídra, který by měl chránit obyčejný lid. Soustředí se naopak na expertní a akademické zázemí a na mobilizaci vlastních příznivců.“⁸⁵, což je pro populismus velice nevšední záležitost. Pokud se zaměříme na jiná pravicová populistická uskupení, vždy se nám s konkrétní stranou či hnutím vybaví jméno silného „vůdce“. Ať už je to Tomio Okamura, Geert Wilders nebo Marine Le Pen. U AfD

⁸³ KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize, s. 94.-95.

⁸⁴ Výsledky evropských voleb 2014 - Výsledky podle jednotlivých zemí - Německo - Evropský parlament. [online]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/country-results-de-2014.html>

⁸⁵ KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize, s. 104.

bychom tak silné jméno hledali jen stěží. To ovšem neznamená, že by strana díky tomu byla o něco méně úspěšnější než výše uvedení.

4.2.2.2 Vývoj AfD: od euroskepticismu k antiimigrační politice

Jak již zaznělo, Alternativa vznikla primárně jako strana, která měla být jakýmsi oponentem ekonomického směřování Evropské unie. Zejména nesouhlasila s tím, že by bohatší státy měly přispívat na chod jižních států eurozóny, které se zmítaly v ekonomických potížích.⁸⁶ Tento nesouhlas je charakteristický pro veškerý euroskeptický pravicový populismus. Strana se v prvopočátcích zabývala velkou škálou problémů, ať už to byla otázka vnitřního bezpečí země, genderovou politikou nebo rovnoprávností homosexuálů. AfD však nebyla lhostejná ani otázka nelegální migrace.⁸⁷

Otázka imigrace se postupem času ukázala jako stěžejní. Samotná problematika má v Německu dlouholeté kořeny. Migrace po 2. světové válce má za následek kulturní a etnickou rozmanitost v řadě spolkových zemí. Z tohoto důvodu se v Německu postupem času začaly objevovat proticizinecké nálady. Alternativa pro Německo v tomto ohledu není rozhodně prvním politickým subjektem, který se skrze polarizaci společnosti snažil na daném tématu získat politické body. Avšak lze říct, že AfD byla jedna z mála stran, která se díky antiimigračnímu postoji mohla těšit větší společenské popularitě. Růst strany je ruku v ruce spojen s mohutným nárůstem imigrace směrem do Evropy, potažmo do Německa.

Při detailnějším pozorování je možné spatřit paralelu mezi českou Svobodou a přímou demokracií a Alternativou pro Německo. V obou případech se jedná o euroskeptické strany, které se rozhodly z hlediska politiky jít proti proudu a dokonale dokázaly využít dle mnohých nezvládnuté migrační krize ke svému prospěchu. Tento úspěch je hmatatelný především z výsledků voleb do Bundestagu. Zatímco v roce 2013 získala AfD 4,7 %, o 4 roky později tento volební výsledek téměř ztrojnásobila. S 12,6 % obsadila AfD v rámci voleb 3. místo, jež straně garantovalo 94 křesel.⁸⁸ Kdežto v roce 2013 byl výsledek Alternativy do značné míry neočekávaný, volební úspěch z roku 2017 již nikoho nepřekvapil. AfD zaznamenala od počátku migrační krize strmý

⁸⁶ KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize, s. 95.

⁸⁷ [Tamtéž], s. 104

⁸⁸ Results Germany - The Federal Returning Officer. *Der Bundeswahlleiter - Der Bundeswahlleiter* [online]. Copyright © The Federal Returning Officer, Wiesbaden 2017 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://www.bundeswahlleiter.de/en/bundestagswahlen/2017/ergebnisse/bund-99.html>

procentuální vzestup, kdy strachem postižené Němce přesvědčila, že ví jak z oné situace ven. Strana v první polovině roku 2017 představila svůj program, ve kterém oznamovala touhu po zavedení přímé demokracie. Konkrétně pak přímou volbu prezidenta, ale také apelovala na národní suverenitu či omezení imigrace.⁸⁹ Avšak stěžejním bodem programu se bezesporu stala antiislámská rétorika, která měla omezit práva islámu na území Německa.

Německý politolog Hendrik Träger před volbami v roce 2017 vyzdvihl jeden důležitý faktor, který je potřeba zmínit, kdy o migraci a AfD říká: „I kdyby toto téma najednou odeznělo, tak AfD nezmizí. Předpokládám, že si tato strana vytvoří stabilní základnu voličů, kteří ji budou volit i poté, co uprchlická otázka nebude aktuální.“⁹⁰ Čas mu dal za pravdu. Na letošní rok jsou naplánované volby do německého sněmu. Podle předvolebních odhadů se zdá, že Alternativa pro Německo během uplynulého volebního období na popularitě neztratila. Do zářijových voleb jde s heslem „Německo. Ale normální.“ V programu se mimo jiné objevuje opět ona ožehavá otázka imigrace, kterou si AfD získala tolik příznivců.

4.2.3 Národní sdružení

4.2.3.1 Základní stavební kámen s názvem Národní fronta

Národní fronta vznikla v říjnu roku 1972, dá se tedy považovat za tradiční francouzskou stranu. Její struktura a politické názory si v průběhu času prošly značnou obměnou. Za vznikem strany stojí Jean – Marie Le Pen, který straně předsedal od založení až do roku 2011. Strana se od prvopočátků formovala do pozice krajně pravicové. Jan-Werner Müller říká: „Strana zpočátku sdružovala pravicové extrémisty, monarchisty a zejména ty, kteří nebyli ochotni smířit se s francouzskou ztrátou Alžírka v šedesátých letech.“⁹¹ Jean – Marie Le Pen se mimo jiné proslavil například výrokem,

⁸⁹ Alternativa pro Německo představila svůj program – A2larm. *A2larm – Squatujeme mediální prostor od roku 2013*. [online]. Copyright © 2021 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2016/06/alternativa-pro-nemecko-predstavila-svuj-program/>

⁹⁰ AfD posiluje díky uprchlické krizi, demokracii zatím neohrožuje, říká německý politolog | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/afd-posiluje-diky-uprchlicke-krizi-demokracii-zatim-neohrozuje-rika-nemecky-politolog_201603111750_kbrezovska

⁹¹ MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus?, s. 46.

že holokaust je pouze „historický detail“⁹², který signifikuje příklon k extremistickému myšlení. Politický úspěch přišel záhy. V roce 1984 se Národní frontě ve volbách do Evropského parlamentu podařilo získat 11 % hlasů a v parlamentních volbách v roce 1986 9,8 % hlasů, což stačilo na 35 mandátů.⁹³ V následujících letech však započal lehký pád a následná stagnace. Ve volbách do Evropského parlamentu v roce 1994 získala strana pouze 5,7 % a například v roce 2009 6,4 %⁹⁴, což pro Národní frontu nevěstilo nic dobrého.

A nepříliš úspěšně si vedl rovněž Le Pen samotný. Touha po moci z jeho strany byla patrná. Chtěl jednak uspět na poli parlamentním, ale také na poli prezidentském, a to hned dvakrát. První neúspěšnou prezidentskou kandidaturu absolvoval v roce 2002, kdy se mu podařilo proniknout do druhého kola prezidentských voleb. Zde však byl drtivým výsledkem 17,79 % ku 82,2 % poražen budoucím prezidentem Jacquesem Chiracem.⁹⁵ Ještě horšího výsledku dosáhl o pět let později, kdy znovu kandidoval na post prezidenta. Byl však vyřazen již v prvním kole.

Novým impulzem se stal rok 2010 a regionální volby, ve kterých Národní fronta získala slušných 11,42 %. Rok 2010 byl stěžejní ještě v jednom bodě – Jean – Marie Le Pen se rozhodl po 38 letech opustit vedení strany, když rezignoval na svůj post. Na červnovém sjezdu strany byli zvoleni dva potenciální kandidáti – Bruno Gollnisch a Marine Le Pen, dcera bývalého předsedy. Jean – Marie Le Pen předem deklaroval, že ve volbách podpoří svou dceru, což již defacto znamenalo jistý úspěch Marine Le Pen.

4.2.3.2 Změna kurzu Národní fronty

Kandidatura Marine Le Pen na předsedkyni Národní fronty byla úspěšná. Marine Le Pen bylo jasné, že pokud má být strana do budoucna úspěšnější, než tomu bylo za časů jejího otce, je potřeba změnit dlouholetý nastavený kurz a přilákat nové voliče. Marine Le Pen a ostatní spolustraníci se snažili někdy až krajně pravicové názory

⁹² Court upholds Jean-Marie Le Pen's Holocaust denial conviction | The Times of Israel. *The Times of Israel / News from Israel, the Middle East and the Jewish World* [online]. Copyright © 2021 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/court-upholds-jean-marie-le-pens-holocaust-denial-conviction/>

⁹³ TEJCHMANOVÁ, Ladislava, DANICS, Štefan. Extrémismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus, s. 221.

⁹⁴ [Tamtéž]

⁹⁵ Volby prezidenta Francie 2002 - Wikipedie [online]. [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Volby_prezidenta_Francie_2002;

schovat do hávu pravicové liberální rétoriky. Pod vedením nové lídryně se zdálo, že se straně začíná opět blýskat na lepší časy.

Národní fronta však neměnila pouze svou rétoriku, ale i své politické postoje. Pod vedením Marine Le Pen se začala strana intenzivněji zabývat otázkami vnitropolitické situace ve Francii, ale také se začala více vymezovat vůči Evropské unii a posléze i migrační krizi. Evropskou unii označovala jako „eurodiktaturu“ a globalizaci za „formu terorismu“.⁹⁶ A neopomenuty nezůstaly ani Spojené státy, které Le Pen kritizovala za přílišné politické zásahy na mezinárodním poli, či Německo, které bylo rovněž podrobena kritice. Na druhé straně bylo mnohdy Rusko Marine Le Pen za své politické názory adorováno.

Na problematiku imigrace se Marine Le Pen zaměřila již na počátku roku 2012. Předběhla tak řadu dalších euroskeptických populistických stran, které s daným tématem přicházejí až později. V dubnu 2012 se konalo první kolo prezidentských voleb, kterého se Marine Le Pen, po vzoru svého otce, zúčastnila. Hlavní body její prezidentské kampaně zahrnovaly problematiku islámu či multikulturalismu obecně, otázky bezpečí nebo lepší pracovní příležitosti pro Francouze.⁹⁷ Kandidatura Le Pen byla neúspěšná. Skončila za Nicolasem Sarkozym a Francoisem Hollandem na třetím místě. Nenapodobila tak úspěch svého otce, kterému se v jednom ze dvou pokusů podařilo proklouznout do druhého kola. Marine Le Pen s ohledem na prezidentskou kandidaturu neřekla poslední slovo.

Jinak lze období od roku 2011 do roku 2015 označit jako úspěšné, kdy se podařilo Marine Le Pen vzkřísit skomírající stranu a učinit z ní staronového politického velikána. V parlamentních volbách získala strana 2 křesla a v komunálních volbách o dva roky později dosáhla ještě většího úspěchu, když se její volební výsledek zastavil na 7 %.⁹⁸ A co více, v roce 2014 získala poprvé ve své historii 2 křesla v Senátu.

4.2.3.3 Protiimigrační Národní fronta

Od roku 2014 se v Evropě začaly projevovat obavy, před kterými Le Pen varovala. I to je možná jeden z důvodů, proč se populistické Národní frontě začalo postupně stále více dařit.

⁹⁶ TEJCHMANOVÁ, Ladislava, DANICS, Štefan. Extrémismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus, s. 224. - 225.

⁹⁷ [Tamtéž], s. 227.

⁹⁸ [Tamtéž]

Populismus Marine Le Pen na naplno projevil právě při migrační krizi. Francie byla jednou z mnoha zemí, která byla zasažena masivní vlnou migrace. Navíc lze Francii označit jako jednu z nejvíce postižených zemí teroristickými útoky. Ať už máme na mysli leden 2015 a útok na redakci satirického časopisu Charlie Hedbo, či sérii listopadových útoků v témže roce, které si vyžádaly 130 obětí. Sled těchto událostí vedl k nárůstu obav o budoucnost Francie, tím pádem i hledání nových a neutřelých východisek.

Od roku 2014 do současnosti lze sledovat četná populistická prohlášení Marine Le Pen. Ta například v minulosti odmítla poskytovat základní vzdělání dětem ilegálních migrantů.⁹⁹ Dále pak své euroskeptické a populistické názory šířila napříč evropským politickým spektrem. Za zmínku také stojí návštěva Prahy, kdy se Marine Le Pen, společně s Geertem Wildersem, zúčastnila evropské protiimigrační konference, kde se kriticky vyjádřila k migraci a podpořila tak Tomia Okamuru před blížícími se parlamentními volbami.

V roce 2017 se Marine Le Pen rozhodla znovu se ucházet o prezidentské místo. Během své kampaně chtěla využít stále velkých protiimigračních společenských nálad, když pronesla závazek zastavení veškeré migrace směrem do Francie.¹⁰⁰ To lze vnímat jako nacionalistický apel, kdy byli Francouzi a migranti postaveni na dvě zcela odlišné strany barikády. Ale ani silné protiimigrační tendence Marine Le Pen k získání prezidentského křesla nepomohly.

Od migrační krize uplynulo poměrně dost času, avšak situace ve Francii je stále napjatá a nepokoje neustávají. Kritika na současného prezidenta Macrona se zvyšuje, antiimigrační rétorika Marine Le Pen zůstává stejná a nové prezidentské volby jsou na obzoru. A dle předvolebních průzkumů se zdá, že Le Pen půjde do prezidentských voleb v roce 2022 jako favoritka.

⁹⁹ Marine Le Pen: no free education for children of 'illegal immigrants' | Marine Le Pen | The Guardian. [online]. Copyright © [cit. 03.04.2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/08/marine-le-pen-says-no-free-education-for-children-of-illegal-immigrants>

¹⁰⁰ French election: Le Pen pledges to suspend immigration - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 03.04.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39625509>

4.2.4 Další antiimigrační populisté

Ze tří výše uvedených příkladů je patrné, že pravicový populismus a migrace působí ruku v ruce. Včasné vymezení se proti migraci může být pro populistu zlomový moment. Mezi další zástupce antiimigrační populistické politiky lze zařadit například Nizozemce Geert Wilders a jeho Stranu pro svobodu, Maďara Viktora Orbána se stranou Fidesz či dnes již bývalého amerického prezidenta Donalda Trumpa, který rovněž napjaté evropské situace využil ke svému prospěchu. Lze s klidem říct, že migrační krize byla pro populisty darem z nebes.

4.3 Komparace populistických subjektů

Jak můžeme vidět, migrační krize skutečně mohla mít na českou Svobodu a přímou demokracii, německou Alternativu pro Německo a francouzské Národní sdružení pozitivní dopad. Všechny tři subjekty, zdá se, dokázaly využít negativních vlivů migrační krize a tím pádem si získat poměrně velkou politickou přízeň, která přetrvává až do současnosti. Uvedené strany nejvíce apelovaly na ochranu národního bezpečí a prosazovaly zákaz nelegální a v případě Francie i legální migrace.

Česká SPD a francouzské Národní sdružení využívá síly svých předsedů, kteří jsou hlavními tvářemi uvedených stran. Alternativa pro Německo se v tomto bodu odlišuje.

Zároveň však nejde s úplnou jistotou konstatovat, že to byla pouze migrační krize, která způsobila poměrně vysoký růst preferencí třech zkoumaných subjektů. I přestože je patrný určitý dopad, nelze opomenout ani další možné důvody. V uvedeném období byla zvýšená kritika elit a mohlo tak dojít k silnější mobilizaci lidu než kdy předtím. Migrační krize by tak mohla být pouze vedlejší zprostředkovatel než hlavní činitel.

5 Závěr

Práce nastínila problematiku populismu s využitím odborné literatury. Nejprve byla rozpracována definice populismu, na které byla poukázána názorová různorodost a odborný nesoulad. Dále byl rozpracován význam pojmů lid, elity a vůdce, který měl znázornit subjektivní vztah populistů ke společnosti a poukázat na kritiku elit. Poté jsem se v práci věnoval populistickým tématům, které fungují jako účinná zbraň k mobilizaci voličů. V této části jsou vyzdvíženy i pozitivní vlastnosti populismu, který je schopen poukázat na chyby ve společnosti a věnovat se určitým tématům, která jsou ostatními stranami opomíjené.

Další téma, které bylo podrobně rozebráno, je vztah populistů k médiím, které z osobního hlediska vnímám jako velice důležité, ale dost často přehlížené téma. Byla znázorněna kritika tradičních médií, kterou lze vnímat jako jedno z dalších mobilizačních témat. Rovněž byla popsána alternativní média typu sociálních sítí, která jsou velice často populisty využívána a mohou v určitých případech představovat nebezpečí pro současný svět. Následně byla rozpracována otázka rozdělení populismu na levicový a pravicový, rovněž byly nastíněny základní znaky a předpoklady, na jejichž základech k onomu dělení dochází.

Konec teoretické části se věnuje populismu z hlediska vládnutí, kde je znázorněno, jak populisté mohou využívat či zneužívat svou moc ke svému prospěchu. Je zde poukázáno na nebezpečí populistického vládnutí. Konkrétní případy v teoretické části mají sloužit jako znázornění daných populistických jevů.

Praktická část byla zasvěcena problematice migrační krize a jejímu vlivu na populismus. V této části byla využita případová studie tří populistických uskupení, která měla za úkol zjistit, zda měla migrační krize reálný dopad na vzestupu zkoumaných stran a hnutí, případně jaké konkrétní poznatky stály za vzestupem ve zkoumaném časovém úseku. V bakalářské práci bylo zjištěno, že migrační krize měla jak pro SPD, tak pro AfD a Národní sdružení identický dopad. Stranám se v průběhu migrační krize podařilo zvýšit své volební preference, a tím pádem se zvýšily šance získat větší politickou moc a prestiž.

Zkoumané strany a hnutí spojuje několik charakteristik, které napovídají, že migrační krize měla jistý vliv na volební úspěch, tak jak práce dokládá. Dané strany a hnutí v období krize vyjádřily nesouhlas s imigrací. Jak je patrné z různých mediálních

prohlášení, všechny tři strany si z migrace vytvořily hlavní politické téma. Subjekty ve zkoumaném čase spojuje rovněž silná kritika Evropské unie, která také mohla hrát podstatnou roli ve volebních ziscích. A v neposlední řadě se všechny tři subjekty označují jako vlastenecká hnutí, která si v průběhu let prošla názorovou přeměnou, tato proměna také mohla mít svůj vliv na růstu zkoumaných subjektů.

Z praktické části vyplývá, že populisté bezpochyby zneužili evropskou migrační krizi pro svůj prospěch. Z výzkumu je zjevné, že se období od počátku migrační krize vyznačuje stoupajícími preferencemi populistických stran a že jejich popularita přetrvává i dlouho po samotné krizi.

Bakalářská práce nemá sloužit jako hodnocení, pouze poukazuje na problematiku populismu podloženou fakty.

6 Knižní zdroje

EU A MIGRACE, Evropská unie, 2017 - ISBN 978-92-79-66743-5

KIRCHICK, James, Konec Evropy: diktátoři, demagogové a doba temna před námi. Přeložil Jan KALANDRA. Praha: Argo/Dokořán. 2018. ISBN: 978-80-257-2463-7.

KOPEČEK, Lubomír, HLOUŠEK Vít, CHYTILEK Roman, SVAČINOVÁ Petra. Já platím, já rozhoduji? - Političtí podnikatelé a jejich strany. Masarykova univerzita: Books & Pipes. 2018. ISBN: 978-80-7485-173-5.

KUBÁT, Michal, MEJSTRÍK Martin a KOCIAN Jiří, ed. Populismus v časech krize. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2016. ISBN: 978-80-246-3439-5.

MOUNK, Yascha. Lid versus demokracie: proč je naše svoboda v ohrožení a jak ji zachránit. Přeložil Martin POKORNÝ. Praha: Prostor. 2018. ISBN: 978-80-7260-420-3.

MUDDE, Cas, KALTWASSER, Cristóbal Rovira. Populism: A Very Short Introduction. Oxford University Press Inc. 2018. ISBN: 978-01-902-3487-4.

MÜLLER, Jan-Werner. Co je to populismus? Přeložila Markéta HOFMEISTEROVÁ. Praha: Dybbuk. 2018. ISBN: 978-80-7438-183-6.

TEJCHMANOVÁ, Ladislava, DANICS, Štefan. Extrémismus, radikalismus, populismus a euroskepticismus. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2017. ISBN: 978-80-7452-122-5.

URBINATI, Nadia. Znetvořená demokracie: mínění, pravda a lid. Přeložil Jan BÍBA. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN: 978-80-246-3661-0.

7 Internetové zdroje

AfD posiluje díky uprchlické krizi, demokracii zatím neohrožuje, říká německý politolog | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/afd-posiluje-diky-uprchlicke-krizi-demokracii-zatim-neohrozuje-rika-nemecky-politolog_201603111750_kbrezovska

Alternativa pro Německo představila svůj program – A2larm. *A2larm – Squatujeme mediální prostor od roku 2013*. [online]. Copyright © 2021 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://a2larm.cz/2016/06/alternativa-pro-nemecko-predstavila-svuj-program/>

Alžírsko mezi Afrikou a Evropou | Plus. *Český rozhlas Plus* [online]. Copyright © 1997 [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/alzirsko-mezi-afrikou-a-evropou-6633018>

Billionaire George Soros Earmarks \$500 Million For Migrants And Refugees. *Forbes* [online]. Copyright © 2021 Forbes Media LLC. All Rights Reserved [cit. 23.02.2021]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/kerenblankfeld/2016/09/20/billionaire-george-soros-earmarks-500-million-for-migrants-and-refugees/?sh=46d7b62d3888>

Court upholds Jean-Marie Le Pen's Holocaust denial conviction | The Times of Israel. *The Times of Israel | News from Israel, the Middle East and the Jewish World* [online]. Copyright © 2021 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/court-upholds-jean-marie-le-pens-holocaust-denial-conviction/>

Český statistický úřad. Příjmová chudoba ohrožuje necelou desetinu obyvatel. [online]. cit. [20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmova-chudoba-ohrozuje-necelou-desetinu-obyvatel>

Čtyři mrtví po útoku na Kongres. Trumpovci násilím přerušili závěr voleb - Seznam Zprávy. *Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/konec-voleb-provazel-chaos-a-strelba-trumpovci-vtrhli-do-kongresu-136381>

Donald Trump clashes with media at chaotic midterm election press conference - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2021 Google LLC [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=au3Zzf33vXw>

Donald Trump stupňuje válku proti médiím | Plus. *Český rozhlas Plus* [online]. Copyright © 1997 [cit. 26.02.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/donald-trump-stupnuje-valku-proti-mediim-6520226>

Expert na populismus: Krajní pravice je silnější, než kdy byla, ale my se tváříme, že je téměř poražena | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/nizozemsky-politolog-cas-mudde-populismus-krajni-pravice-evropska-unie-donald_1905291321_cha

French election: Le Pen pledges to suspend immigration - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 03.04.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39625509>

Full text of Viktor Orbán's speech at Băile Tușnad (Tusnádfürdő) of 26 July 2014 - The Budapest Beacon. *The Budapest Beacon - What's really happening in Hungary* [online]. Dostupné z: <https://budapestbeacon.com/full-text-of-viktor-orbans-speech-at-baile-tusnad-tusnadfurdo-of-26-july-2014/>

Homepage - Il Blog di Beppe Grillo. *Homepage - Il Blog di Beppe Grillo* [online]. Copyright © BEPPEGRILLO SRL P.Iva [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://beppegrillo.it/>

Hospodářské noviny. Polský prezident podepsal "náhubkový" zákon. Umožňuje trestat soudce, kteří kritizují reformu justice. [online]. cit. [07.03.2021]. Dostupné z: <https://zahranicni.ihned.cz/c1-66716510-polsky-prezident-podepsal-sporny-zakon-ten-umoznuje-trestat-soudce-kteri-kritizuji-reformu-justice>

IDNES.CZ. Brusel začal řízení s Polskem kvůli výměně ústavních soudců. [online]. cit. [07.03.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/polsko-ustavni-soud-evropska-komise.A180702_131112_zahranicni_aha

IDNES.CZ. Dlužníkům v Česku přibývá exekucí, v průměru jich má každý už šest. [online]. cit. [20.02. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/exekuce-dluznik-pribyva-exekucnich-rizeni-exekutorsky-urad.A200610_155722_domaci_chtl

IDNES.CZ. Migranty postřílíme nebo zplyneme, řekl mluvčí AfD. Strana ho vyhodila. [online]. cit. [07.03.2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/nemecko-afd-alterhnativa-pro-nemecko-rasismus-nacismus-neonacismus-fasismus-politik-christiana-luth.A200929_095141_zahranicni_dtt

IDNES.CZ. Výsledky krajských voleb. [online]. cit. [15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/krajske/2016>

IDNES.CZ. Výsledky voleb v České republice. [online]. cit. [12.03. 2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/parlamentni/2013>

IDNES.CZ. Výsledky voleb v České republice. [online]. cit. [27.03.2021]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/parlamentni/2017>

IDNES.CZ. Zastavte sčítání, žádá Trump. Ve zmatku se šíří „realita“ plná podvodů. [online]. cit. [01.03. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/internet/pocitani-scitani-hlasu-v-usa-hoaxy-omyly-volby-trump-biden.A201105_203606_sw_internet_pka

LIDOVKY.CZ. ‚Zóny bez LGBT‘? Nepošleme peníze, vzkázal Brusel. EU trestá polská města za nedodržování unijních hodnot. [online]. cit. [09.03.2021]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/eu-nepodpori-polske-obce-ktere-se-oznacy-za-zony-bez-lgbt.A200729_181708_ln_zahranici_hetom

Maďarští poslanci schválili zákon "stop Soros". Míří na neziskovky, které pomáhají migrantům - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 23.02.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/madarskym-parlamentem-prosel-zakon-stop-soros-ktery-miri-na/r~9dd6fbd2749011e8aa580cc47ab5f122/>

Maďarské referendum o migraci rozděluje národ a šíří nenávist | Plus. *Český rozhlas Plus* [online]. Copyright © 1997 [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/madarske-referendum-o-migraci-rozdeluje-narod-a-siri-nenavist-6530847>

Marine Le Pen: no free education for children of 'illegal immigrants' | Marine Le Pen | The Guardian. [online]. Copyright © [cit. 03.04.2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/dec/08/marine-le-pen-says-no-free-education-for-children-of-illegal-immigrants>

Migrace - historický přehled | Czech Republic. *European Commission / Choose your language / Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache* [online]. Copyright ©EU [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/migrace/migrace_historicky_prehled_cs

Němci otevřeli Turkům brány. Před padesáti lety | Týden.cz. *Týden.cz - Aktuální zpravodajství v souvislostech* [online]. Copyright © 2006 EMPRESA MEDIA, a.s. Publikování či další šíření obsahu těchto webových stránek bez písemného souhlasu vedení internetové redakce časopisu Týden je zakázáno. Kompletní pravidla využívání obsahu najdete [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/nemci-otevrel-turkum-brany-pred-padesati-lety_215762.html

Okamura: Chceme zrušit Senát a zestátnit Českou televizi a Český rozhlas | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tomio-okamura-senat-zruseni-financovani-spd-cesky-rozhlas_1710232153_gol

Orbán se v referendu ptá na názor na diskriminaci Romů - Aktuálně.cz. *Zprávy - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 06.03.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/narode-porad-mi-madarsky-premier-bojuje-proti-romum-vyhlasil/r~411b69d4517311eab59d0cc47ab5f122/>

Pink tide - Wikipedia [online]. [cit. 05.03.2021]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Pink_tide

Politolog: Jak poznáte populistu? Tváří se jako demokrat, stát ale rozkládá pěkně pomalu a zevnitř | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/populismus-liberalni-demokracie-yascha-mounk_1911141925_zit

Polish election: Andrzej Duda says LGBT 'ideology' worse than communism - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-53039864>

Profesor z Harvardu: Žijeme v éře globálního narcismu. Čteme zprávy, které potvrzují naši pravdu | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/socialni-site-tom-nichols-spojene-staty-donald-trump-republikani-rusko-vladimir_1905031501_och

Redirecting to /eu/131150-madarsko-je-na-nohou-orban-se-takto-ostre-pustil-do-romu. *Zprávy – Zpravodajství z domova i ze světa | EuroZprávy.cz - důvěryhodné a ověřené* [online]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/131150-madarsko-je-na-nohou-orban-se-takto-ostre-pustil-do-romu/>

Referendum v Maďarsku 2016 – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Referendum_v_Ma%C4%8Farsku_2016

Republicans place trust in one source, Fox News, far more than any other ... | Pew Research Center. [online]. Dostupné z: https://www.journalism.org/2020/01/24/u-s-media-polarization-and-the-2020-election-a-nation-divided/pj_2020-01-24_media-polarization_0-02/

Results Germany - The Federal Returning Officer. *Der Bundeswahlleiter - Der Bundeswahlleiter* [online]. Copyright © The Federal Returning Officer, Wiesbaden 2017 [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: <https://www.bundeswahlleiter.de/en/bundestagswahlen/2017/ergebnisse/bund-99.html>

Rychetský tvrdě kritizuje politickou reformu soudů v Polsku: Jde o globální útok na justici a demokracii | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright© 1997 [cit. 07.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/rychetsky-tvrde-kritizuje-politickou-reformu-soudu-v-polsku-jde-o-globalni-utok_1707191315_haf

Social contract – Wikipedia. [online]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Social_contract

Sorosova budapešťská Středoevropská univerzita bude přijímat nové studenty ve Vídni — ČT24 — Česká televize. *ČT24 — Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR — Česká televize* [online]. Copyright © [cit. 23.02.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2669687-sorosova-budapestska-stredoevropska-univerzita-bude-prijimat-nove-studenty-ve-vidni>

Spokojenost s demokracií klesla celosvětově na minimum, hlásí studie – Seznam Zprávy. *Seznam Zprávy* [online]. Copyright © 1996 [cit. 20.02.2021]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/spokojenost-s-demokracii-klesla-celosvetove-na-minimum-hlasi-studie-88123>

Tomio Okamura: VOLEBNÍ PROGRAM HNUTÍ SPD 2017 - SPD - Svoboda a přímá demokracie. *SPD - Svoboda a přímá demokracie - oficiální web strany SPD* [online]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-volebni-program-hnuti-spd-2017/>

Tomio Okamura: Zastavíme diktát EU - SPD - Svoboda a přímá demokracie. *SPD - Svoboda a přímá demokracie - oficiální web strany SPD* [online]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-zastavime-diktat-eu/>

Trump oslabuje, sčítání označil za zfalšované. Americké televize jeho projev odstříhly | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/americke-prezidentske-volby-donald-trump-prohlaseni-demokracie-televize-vysilani_2011060403_ban

Trump: "You are the elite" - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2021 Google LLC [cit. 25.02.2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=r8HOvlqckeU>

Twitter trvale zablokoval Trumpův účet. Prezidenta vyzvala k rezignaci i republikánská senátorka | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/donald-trump-twitter-zablokovani-vyzva-odchod-republikani_2101090652_tzr

Úsvit přímé demokracie - volby do Poslanecké sněmovny 2013 - Aktuálně.cz. *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/domaci/volby-do-poslanecke-snemovny-2013-usvit-prime-demokracie/r~i:wiki:3903/>

Vláda se dohodla na zrušení superhrubé mzdy. Seniori jednorázově dostanou 5000 korun | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-jan-hamacek-seniori-prispevek-pro-duchodce-rouskovne_2008281415_kro

Volby prezidenta Francie 2002 - Wikipedie [online]. [cit. 01.04.2021]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Volby_prezidenta_Francie_2002;

Volební predikce MEDIAN. [online]. Dostupné z: <http://showme.median.cz/snemovni-volby/>

Výsledky evropských voleb 2014 - Výsledky podle jednotlivých zemí - Německo - Evropský parlament. [online]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/country-results-de-2014.html>

Výzkum: Negativní kampani na facebooku dominují Piráti. ČSSD řeší mzdy, migraci se věnují jen KSČM a SPD | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 27.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/stranicky-facebook-ukazuje-priority-partaji-cssd-resi-mzdy-migraci-se-venuji-jen_1710200600_zlo

White House suspends credentials for CNN's Jim Acosta - BBC News. *BBC - Homepage* [online]. Copyright © 2021 BBC. The BBC is not responsible for the content of external sites. [cit. 26.02.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46133268>

Who We Are - Open Society Foundations. *Open Society Foundations* [online]. Copyright © Bernard Bisson [cit. 22.02.2021]. Dostupné z: <https://www.opensocietyfoundations.org/who-we-are>

Začíná platit sleva na jízdném pro studenty a seniory ve vlacích a autobusech ve výši 75 procent | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. *iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy* [online]. Copyright © 1997 [cit. 08.03.2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/studenti-seniori-sleva-na-jizdnem-75-dan-tok-ministerstvo-dopravy-jizdne_1809010713_jgr

ΣΥΡΙΖΑ Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς. *ΣΥΡΙΖΑ Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς* [online]. Dostupné z: <https://www.syriza.gr/page/about-syriza.html>